

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Příčiny a důsledky padělání a pozměňování peněz a jeho eliminace

Causes and Consequences of Counterfeiting and Forgery of Money and its Elimination

Student: Bc. Ondřej Černý

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bohuslav Halfar

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Ondřej Černý**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: Příčiny a důsledky padělání a pozměňování peněz a jeho eliminace
Causes and Consequences of Counterfeiting and Forgery of Money and
its Elimination

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Historie a současnost padělání a pozměňování peněz
 3. Příčiny padělání a pozměňování peněz a jeho důsledky, včetně trestní odpovědnosti
 4. Možnosti potlačování a ztěžování padělatelské činnosti
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

GRŮŇ, Lubomír. *Peníze a právo*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009. 353 s. ISBN 978-802-4423-371.
INNES, Brian. *Falza a padělky*. Praha: Euromedia Group, k.s.- Knižní klub v edici Universum, 2006. 256 s. ISBN 80-242-1706-6.
ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 1450 s. ISBN 978-807-4004-285.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

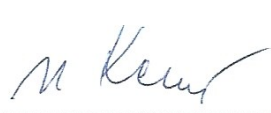
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Bohuslav Halfar**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně a uvedl jsem použitou literaturu a další prameny.

V Ostravě dne 23. 4. 2013

Bc. Ondřej Černý

Poděkování

Chtěl bych touto cestou poděkovat vedoucímu práce JUDr. Bohuslavu Halfarovi za odborné vedení, cenné rady, připomínky a pomoc, kterou mi poskytl při zpracování této diplomové práce.

Obsah

1	Úvod	5
2	Historie a současnost padělání a pozměňování peněz	7
2.1	Peníze	7
2.1.1	Historie peněz	8
2.1.2	Papírové peníze	9
2.2	Padělání peněz	10
2.2.1	Hlavní pojmy padělání	10
2.2.2	Historické padělání peněz	14
2.2.3	Moderní padělání peněz	15
2.3	Padělky a pozměněné peníze v České republice	16
2.3.1	Padělané a pozměněné peníze 1993 - 2012	16
2.3.2	Padělané a pozměněné peníze v letech 2008 - 2012	17
3	Příčiny padělání a pozměňování peněz a jeho důsledky, včetně trestní odpovědnosti	22
3.1	Důvody pachatelů trestné činnosti padělání a pozměňování peněz	22
3.1.1	Subjektivní kriminogenní faktory	22
3.1.2	Objektivní kriminogenní faktory	25
3.1.3	Další faktory	30
3.2	Důsledky padělání a pozměňování peněz	30
3.2.1	Trestní odpovědnost	31
3.2.2	Důsledky padělání a pozměňování peněz pro jednotlivce	35
3.2.3	Důsledky padělání a pozměňování peněz pro ekonomiku	45
4	Možnosti potlačení a ztěžování padělatelské činnosti	50
4.1	Ochrana fyzické formy bankovky	50
4.1.1	Ochranné prvky	50
4.1.2	Bankovkový papír	59
4.1.3	Metody tisku	59

4.2	Ochrana právní	61
4.2.1	Zákony a vyhlášky	62
4.2.2	Nařízení Rady	62
4.3	Vnitrostátní a mezinárodní instituce, útvary a mezinárodní smlouvy	62
4.3.1	Centrální banky	62
4.3.2	Vnitrostátní útvary	64
4.3.3	Mezinárodní útvary a úmluva o potírání peněžokazectví	65
4.4	Potencionální možnosti vedoucí ke ztěžování padělatelské činnosti	67
5	Závěr	72
	Seznam použité literatury	74
	Seznam zkratk	77
	Seznam příloh	78

1 Úvod

Každý z nás se při přijímání peněz zamyslel nad tím, zda bankovka, kterou máme v ruce, není padělaná. Stává se to převážně při přijetí bankovky vyšší hodnoty, protože si z ekonomického hlediska podvědomě uvědomujeme případné vyšší riziko ztráty. Paradoxně bankovkami vysoké hodnoty nejsme ohroženi více než bankovkami, které jsou v oběhu častěji používány, spíše naopak jak se dozvíme níže.

Všichni občané by měli mít určité povědomí alespoň o penězích, kterými se platí v jejich domovském státě. Znalost ochranných prvků je základem pro snížení rizika přijetí padělané či pozměněné bankovky. S penězi přicházíme do styku několikrát denně. Mnoho lidí přijímané bankovky nekontroluje, jak dokazuje dotazník v příloze č. 5. Buď jsou zaneprázdněni, nebo neví, které ochranné prvky zkontrolovat. Spoléhají na nízkou pravděpodobnost přijetí padělané bankovky, popřípadě na to, že pokud ji nepoznají oni, nepozná ji ani nikdo jiný a padělek tak mohou do oběhu udat dále.

Paděláním a pozměňováním měny vznikají ekonomické a trestněprávní důsledky pro všechny subjekty, jak pro obyvatele, tak pro právnické osoby. Propojení ekonomie a práva v diplomové práci na téma „Příčiny a důsledky padělání a pozměňování peněz a jeho eliminace“ bylo jedním z podnětů ke zpracování této práce, stejně jako možnost naučit se rozpoznat padělek bankovky od originálu.

Při zpracování diplomové práce použiji metody analýzy, syntézy, právní metodu výkladu právního předpisu a internetové dotazování. Metodou analýzy rozeberu jednotlivé příčiny a důsledky plynoucí z padělatelské činnosti jak pro fyzickou osobu, tak i pro právnickou osobu. Dále metodou analýzy zkoumám jednotlivé možnosti ochrany proti padělání a pozměňování peněz. Pomocí metody syntézy vytvořím ucelený pohled na příčiny a důsledky padělání bankovek a mincí, který vede k cíli práce, který je zaměřený na možnosti ochrany proti padělání peněz. Právní metodou výkladu právního předpisu využiji v jednotlivých právně zaměřených oblastech práce, jako jsou jednotlivá ustanovení týkající se hospodářských trestných činů mířených proti měně. Metodu dotazování využiji k podložení tvrzení, která uvedu v práci.

V první kapitole Vás seznámím s penězi, paděláním a pozměňováním peněz z pohledu historie i současnosti. V další kapitole zjistím příčiny a důsledky padělání a pozměňování

peněz, včetně trestní odpovědnosti. Poslední kapitola je věnována možnostem ztěžování padělatelské činnosti a její eliminaci. Tato kapitola je důležitá pro vyvození závěru diplomové práce.

Cílem mé diplomové práce je analyzovat možnosti potlačení padělatelské činnosti, zhodnotit současný stav ochrany měny a navrhnout zlepšení, která by mohla přispět ke snížení počtu padělků v oběhu. Cíle chci dosáhnout především pomocí analýzy příčin a důsledků ekonomických a právních, vzniklých paděláním a pozměňováním peněz.

2 Historie a současnost padělání a pozměňování peněz

Padělání a pozměňování peněz může být analyzováno z pohledu příčin a důsledků, které padělání vyvolávají a které tyto činnosti způsobuje. Padělání je široký pojem, znehodnocuje veškeré předměty, které mají nějakou hodnotu. Cílem je získat něco, co má stejnou hodnotu jako originál, ale s minimálními náklady. Aby bylo možno pokračovat v následujících částech, je nejdříve zapotřebí se seznámit se samotným pojmem peníze, padělání a pozměňování peněz, jeho historií a současností. V této kapitole jsou postupně rozebrány výše zmíněné pojmy. Jsou důležité zejména k tomu, aby bylo možné dále pokračovat s analýzou trestné činnosti padělání a pozměňování bankovek a mincí.

2.1 Peníze

Z ekonomického hlediska jsou peníze chápány jako statek. Takový statek, který je všeobecně přijímaným prostředkem směny a jehož prostřednictvím se realizuje většina směn v naší společnosti. Zjednodušeně definujeme peníze jako prostředek sloužící k nákupu a prodeji zboží nebo služeb. Jsou jakýmsi univerzálním zbožím, které slouží k vyjádření hodnoty zboží různých parametrů a vlastností.

V jedné z nejznámějších a nejvíce teoretických definic autor uvádí, že „*peníze jsou aktivum, které je všeobecně přijímáno při placení za zboží a služby nebo při úhradách dluhů.*“¹

Existují ještě další skutečnosti, které definice nevystihuje, ale pro téma padělání a pozměňování peněz jsou velmi důležité. Je to důvěryhodnost peněz a kupní síla peněz. Důvěryhodnost je podmínkou k tomu, aby byly peníze bez obav přijímány. Přijímání peněz lze sice do jisté míry vynutit státem, ale špatná důvěryhodnost peněz může peněžní oběh znatelně zpomalit. Subjekty musí v peníze věřit, aby je bez obav přijímaly, pokud tomu tak není, nastává problém.²

Důvěryhodnost spolu s kupní silou peněz bezprostředně ohrožuje i činnost padělatelů bankovek a mincí. Padělaná bankovka nemá žádnou kupní sílu. Pokud se jí snaží padělatel

¹ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6. str. 14

² REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6

umístit do oběhu, kupní sílu peněz tím ohrožuje. Navíc ohrožuje i důvěryhodnost v platební prostředky a tím zpomaluje peněžní oběh.

Z pohledu finančního práva jsou peníze považovány za věc, kterou přijímáme výměnou za zboží, službu nebo vypořádání dluhů, ne však do vlastnosti dlužného plnění, ale do hodnoty samotného závazku.³

2.1.1 Historie peněz

Peníze v podobě, blížíci se té jakou známe dnes, vznikly z drahých kovů v sedmém století př. n. l. Byly to ne příliš přesně odvážené kousky drahých kovů, se symbolem místa původu, který byl vyznačen plastickým obrazem. Tato značka, zaštitěna vládcem byla zárukou za kvalitu kovu.⁴

Předcházela jim barter, jehož hlavním problémem bylo hledání osoby, vlastníci zboží, za které by byla ochotna vyměnit daný produkt. Peníze původně suplovaly statky, které byly něčím vzácné, jako obilí, šperky, nádoby, kožešiny či mušle. Později pak plátina, měď, železo a zmíněné drahé kovy.

Pojem peníze se začal užívat až v době, kdy se místo barteru začalo platit raženými mincemi. K ražbě mincí se používaly různorodé kovy, jež zaručovaly váhu a ryzost mince.

Postupem času byla stanovena pravidla pro vydávání peněz, jako například jejich obsah, složení a vzhled. Díky těmto třem podmínkám se vyvinul mincovní regál, ten označuje právo na vydání mincí v předem určené oblasti, tak aby je nemohl nikdo jiný vydávat. Nyní se mince liší nejen způsobem výroby, tj. ražbou namísto odlévání, ale především obsahem drahého kovu. V současnosti se mince již nevyrábí z drahých kovů, ale jejich hodnotu zaručuje stát.⁵

Bankovky a mince může vydávat pouze ČNB, která je nechává tisknout ve Státní tiskárně cenin Praha. Jedinou českou mincovnou s povolením razit mince je Česká mincovna, a.s. sídlící v Jablonci nad Nisou. Pravomoci ČNB, které se týkají tisku a ražby korun českých, jsou uvedeny v zákoně č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve čtvrté části nazvané „Emise bankovek a mincí.“

³ MRKÝVKA, Petr a Ivana PAŘÍZKOVÁ. *Základy finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 252 s. ISBN 978-80-210-4514-9.

⁴ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

⁵ tamtéž

2.1.2 Papírové peníze

Papírové peníze mají oproti dříve používaným mincím raženým z drahých kovů výhodu. Ta vznikla z nedostatku neobnovitelných zdrojů drahých kovů, ze kterých se mince razily. Jejich nedostatek brzdil ekonomický rozvoj, a proto se začaly tisknout papírové peníze. Dříve existovaly papírové bankovky dvojího druhu.

V této části jsou popsány oba druhy a to státopky i bankovky. Rozdíly mezi nimi jsou pro účastníka peněžního trhu sice nepodstatné, ale do oblasti historie platebních peněz rozhodně patří.

Hlavní rozdíl vyplývá z názvu a spočívá v majetkově-právním vztahu. Státopky vydává stát, zatímco bankovky vydává emisní banka. Státopky na rozdíl od bankovek vznikly daleko dříve.

a) Státopky

Nejstarší zmiňované státopky pocházejí z 2. století př. n. l. Byly to státopky čínského císaře Wu, které se však nedochovaly. Zatím šlo o dokumenty ručně psané na jelení kůži. První tištěné státopky vznikly také v Číně. V roce 807 nechal císař Hian-čong stáhnout stříbrné a zlaté mince do státní pokladny a místo nich vydával certifikáty, které byly přijímány stejně jako mince. Již v období státopek, které jsou starší než bankovky, se využívalo možností ochrany proti padělatelům. Při tisku se využívalo ochranných prvků proti padělání, ty spočívaly v technické ochraně stejně jako v ochraně legislativní. Technická ochrana spočívala v jemných ornamentech na peněžích, legislativní ochrana se zakládala na vytištěné pohružce trestu smrti pro padělatele a příslibu odměny pro udavače. Nominální hodnota vydaných státopek byla příjmem do státního rozpočtu a byly z něj hrazeny náklady na tisk a schodek státního rozpočtu. Byly pohledávkou obyvatelů vůči státu.⁶

b) Bankovky

V Evropě první předchůdce bankovek vydávala Benátská banka. Byly vydávány výměnou za mince, které měli obchodníci v bance uloženy. Bankovky byly potvrzením za složené peníze a kdokoli je mohl předložit pro vyplacení peněz. Takovéto obchodní směnky byly dobře přijímány ostatními obchodníky, protože byly kryty zlatem uloženým v bance. Díky skutečnosti, že je banka kdykoli měnila za uložené mince, obchodníci je začali vyměňovat mezi sebou při vyrovnávání pohledávek. Bankovky tak začaly plnit funkci

⁶ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1.vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

oběživa. Soukromé bankovky si mohli dovolit vydávat jen věrohodní a známí vlastníci bankovních domů.⁷

V novodobých dějinách mohl bankovky vydávat pouze státem zmocněný peněžní ústav, emisní banka. Dodnes platí, že bankovky může vydávat pouze emisní banka, kterou pověřil stát.

Při snižování zásob drahých kovů krytí zlatem začalo ustupovat. Následovalo nekontrolované tištění bankovek, které vedlo ke krachům bank a nedůvěru k této formě peněz. Během 20. století se drahé kovy naprosto oddělily od bankovek a nebylo tak již možné vyměnit bankovku za stanovenou gramáž drahého kovu.⁸

Bankovky a státopvky se sloučily kvůli růstu cenové hladiny, kterou vyvolávaly. Jejich sloučení těmito vlivům zabránilo a vznikly nezávislé banky, které mají za úkol vydávat bankovky tak, aby nezpůsobovaly otřesy v ekonomice. Tyto banky jsou v České republice a jiných zemích známy jako centrální banky.

2.2 Padělání peněz

V předchozí části byla uvedena stručná historie peněz a ve vztahu s ní se práce zabývala mincemi a bankovkami. V této diplomové práci na téma padělání peněz jsou chápány peníze v jejich užším ekonomickém pojetí jako bankovky a mince. Jiným druhům peněz jako jsou například depozita se tato práce netýká.

Co vlastně je padělání? Tento a s ním spojené pojmy jako jsou padělatel a padělek následují v další části práce, spolu s historií a současností padělání peněz.

2.2.1 Hlavní pojmy padělání

Nejdůležitějšími pojmy v oblasti padělání a pozměňování peněz jsou padělání, pozměňování peněz, padělek a padělatel. Definice těchto pojmů nejsou v zákoně uvedeny, ale můžeme je vyhledat v komentovaném zákoníku. Co tedy jednotlivé pojmy znamenají?

⁷ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

⁸ tamtéž

a) Padělání

Padělání je taková činnost, při které padělatel vyrábí předmět, který má vypadat jako pravý, originální. V našem případě padělatel falšuje zákonné platidlo. Takovéto platidlo se snaží uvést do oběhu jako peníze pravé. Padělatel se snaží paděláním získat nějaký užitek, nejčastěji ve formě zisku. Padělání je trestným činem téměř v každém státě. V České republice zákon řadí padělání peněz mezi závažné hospodářské trestné činy. Padělání je trestáno přísně kvůli nebezpečí, které pro společnost představuje.

Dle výkladu trestního zákoníku je paděláním peněz zhotovení imitace bankovek a mincí, aby se jevily jako pravé. Tato činnost je prováděna bez oprávnění a nezáleží na technologickém postupu výroby. Za padělání se dá označit i slepování bankovek z jiných, i když platných peněz, pokud je tak činěno z více než jedné bankovky. Pokud se jedná o kvalitu, je potřeba aby mohl být padělek za určitých okolností zaměněn s penězi vydanými centrální bankou a dostal se do oběhu. Paděláním **není** vyhotovení napodobeniny, která není schopná plnit funkci peněz. Například kus papíru podobný bankovce jen tvarem nebo barvou. Legální jsou i napodobeniny, které jsou popsány níže. Stejně tak za padělání není považováno slepení bankovky, která byla předtím oddělena na kusy.⁹

Padělatel tím, že padělek uvede do oběhu, zkracuje ve svůj prospěch právo jednotlivců nebo institucí, dostat za jejich zboží či práci odpovídající hodnotu. Tu padělek v žádném případě nepředstavuje. Zároveň napadá měnový regál. Narušuje plynulý peněžní oběh, protože nutí k pečlivému zkoumání přijímaných peněz. Stejně tak zpomaluje oběh tím, že někteří obchodníci kvůli medializaci jednotlivých padělků, nechtějí po určitou dobu kvůli hrozícímu riziku přijímat peníze dané hodnoty, pokud jim přijdou podezřelé.¹⁰

Padělání je tedy bezesporu nebezpečná činnost jak z pohledu společenského rizika, tak i kvůli ohrožování peněžního oběhu. Proto jsou trestní sazby poměrně vysoké v porovnání s jinými trestnými činy ekonomické povahy, které mohou být o dost nebezpečnější.

⁹ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury : k 1.8.2011*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, 1367 s. ISBN 978-80-7263-677-8.

¹⁰ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

b) Pozměněné peníze

Pozměněné peníze jsou jakékoli peníze, které jsou platné, ale jsou nějakým způsobem upraveny. Nejčastěji jsou to bankovky, které nejsou celé, vznikly slepením částí dvou a více různých bankovek nebo bankovky, které jsou upraveny graficky, například dopsáním nuly apod. Jde o specifický způsob úpravy pravých bankovek, který je z trestněprávního hlediska považován za pozměňování peněz dle § 233 trestního zákoníku. V souladu s ustanovením § 21 zákona č. 6/1993 Sb. jsou bankovky odebírány bankami a právníky osobami bez náhrady. U mincí hovoříme o pozměňování, pokud dochází k úpravě technických parametrů mince, zejména úpravě mechanické. Využitelné například v automatech na zboží.

Obrázek 1.1 : Pozměněná bankovka

Zdroj 1.1 :

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projev_y/download/rezabek_20120227_tk_padelky.pdf

c) Padělek

Za padělky jsou označovány v oblasti peněžních prostředků předměty, které jsou vydávány za předměty stejné povahy, které jsou pravé a tím pádem i cennější. Jiným názvem pro padělek je také falzum, plagiát či falzifikát. U neoriginální bankovky či mince se nejčastěji užívá pojmu padělek, falzum není tak často využíván jako například v umění.

Padělek, který by byl nerozpoznatelný vyrobit nelze. Pokud by to možné bylo, pravděpodobně by se na něj nepřišlo. Jedinou možností by byla kontrola sériového čísla. Padělek se vždy od originálu liší, pokud nedojde ke zneužití ceninového papíru, ke kterému má přístup jen Státní tiskárna cenin Praha. V níže uvedené Stupnici zdařilosti padělku jsou

uvedeny padělky prvního stupně. Jsou to padělky velmi nebezpečné a je nutno dodat, že i takové padělky jsou od originálu rozpoznatelné.

Padělky jsou rozdělovány dle pětibodové stupnice. Stupnice se člení dle stupně rizika přijmutí padělaných peněz. Policie ČR ji využívá z hlediska určení zdařilosti padělku. Tato stupnice je stanovena ČNB. Té Policie ČR zasílá padělky k posouzení stanovení stupně zdařilosti.

Stupnice zdařilosti padělku

- **Velmi nebezpečný** padělek. Je prvním a nejvíce nebezpečným stupněm padělku. Používá se stejná technika tisku jako u originální bankovky. Zhotovit ho dokáže pouze odborník. Většina ochranných prvků je dobře napodobena. Dokáže oklamat i pokladníka obchodní banky, ale to jen v případě, že není informován o výskytu padělku.
- **Nebezpečný** padělek. Technika tisku není zcela stejná jako u tisku originálu. Většina ochranných prvků je i přesto napodobena. Barevnost bankovky je věrohodná. Při letmém pohledu, či při přijímání více kusů bankovek může padělek uniknout. Na rozdíl od velmi nebezpečného padělku by měl být odhalitelný i bez lupy.
- **Zdařilý** padělek. Je vynecháno více ochranných prvků, technika tisku se výrazně odlišuje od tisku originálu. Jedná se zejména o padělky vytištěné na inkoustových či laserových tiskárnách. V současné době je to nejrozšířenější metoda padělání peněz. Je schopný oklamat příjemce, pokud nezná základní ochranné prvky.
- **Méně zdařilý** padělek. Horší provedení zdařilého padělku. Tiskové techniky i napodobení ochranných prvků jsou velmi nedokonalé. Za podmínek, které jsou pro příjemce nepříznivé, jako jsou spěch, laxní přístup, nedostatek světla dokáže oklamat.
- **Neumělý** padělek. Je posledním stupněm. Jedná se tedy o nekvalitní padělek, který by měl být odhalen každým příjemcem. Pokud není příjemce zásadním způsobem znevýhodněn. Například vážnou vadou zraku, ale i v tomto případě by měl díky rozvinutým schopnostem hmatu odhalit nekvalitní papír padělku.¹¹

¹¹ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1.vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

d) Padělatel

Padělatel je osoba, která vyrábí padělané bankovky či mince. Dají se v podstatě rozdělit do tří skupin. **Do první** z nich by patřili vysoce postavení kriminálníci, kteří zadávají dobře vybaveným tiskárnám výrobu padělaných bankovek a od nich je přebírají za 10-15% nominální hodnoty. Padělané bankovky poté přidělují mafiím za 20-40% nominální hodnoty a až poté se dostávají do oběhu. Padělatelům tohoto typu jde zejména o měny států, které jsou hojně rozšířeny a přijímány po celém světě, proto se České koruně pokusy tohoto typu prozatím vyhýbají. **Druhou skupinou** jsou padělatelé, kteří mají odborné znalosti a jsou technologicky velmi dobře vybaveni komerčně dostupnými prostředky. Jejich bankovky dokáží oklamat příjemce, který nezná všechny ochranné prvky. Dokáží vyrobit větší množství padělků, ale mají problém s jejich umístěním do oběhu. Používají k tomu osoby podezřelé a nespolehlivé, to většinou vede k jejich dopadení. Amatéři tvoří **třetí skupinu**. Používají tiskárny, scannery, kopírky a vybavení, které je možné připojit k počítači nebo se snaží padělek vytvořit ručně. Jsou to většinou jednotlivci nebo malé skupiny, kteří považují svůj výtvar za dobrý a snaží se jej dostat do oběhu vlastními silami.¹²

Padělatelem může být každá fyzická osoba a lze ji stíhat na základě univerzality podle zákona České republiky. Nezáleží na státní příslušnosti pachatele ani na místě spáchání činu.¹³

2.2.2 Historické padělání peněz

Padělání peněz je stejně staré jako peníze samy. V každé době se najdou lidé, kteří chtějí zbohatnout na úkor druhých. Nejstarší padělky jsou padělky mincí. Techniky byly různé, od ražení mincí z jiných než drahých kovů, až po mechanické odstraňování částí mincí tak, aby ztratily na váze.

Rozpoznání takto padělaných mincí bylo snadné, zlaté mince byly totiž těžší než mince padělané. Přesvědčivá napodobenina pochází z doby 400 let př. n. l. a jedná se o padělek

¹² PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

¹³ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury : k 1.8.2011*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, 1367 s. ISBN 978-80-7263-677-8.

stříbrné mince. Minci tvořil měděný základ, na který byly přiletovány stříbrné plíšky. Takto padělaná mince byla i po zvážení přesvědčivá.¹⁴

V minulosti byly za padělání mincí uděleny velmi vysoké tresty. Většinou tresty smrti. Ale například „řezáčům“ což byli padělatelé, kteří uřezávali kousky mincí a pak z nich tavili mince jiné, bývaly udělovány tresty typu uřezání nosu či uší. Tresty byly přísné kvůli činu, který směřoval vůči státu, tím že ohrožoval jeho funkci emise platidel. Pachatel, který dokázal vyrobit kvalitní padělek, byl považován za nebezpečného a musel být odstraněn.

Falešné bankovky se nejvíce rozšiřovaly v 19. století, příčinou byl vznik velkého množství malých bank a rozvíjející se obchod s drogami a zbraněmi. Udat do oběhu padělanou bankovku se padělatelům dařilo díky předávání velkých obnosů peněz v tmavých uličkách. Nikdo tak velké obnosy nekontroloval a stávalo se, že ve svazku bankovek byla pravá jen ta vrchní a spodní z nich. V rozmezí 19. a 20. století se padělatelé snažili napodobit destičky, kterými se tiskla bankovka. Tyto destičky si ručně vyráběli stejně jako tiskaři pravých bankovek. Byla to zdoluhavá a složitá práce, která byla s dnešními možnostmi komerčních technologií nesrovnatelně náročná.¹⁵

2.2.3 Moderní padělání peněz

Jistý druh modernizace v oblasti padělání peněz proběhl v období 2. světové války. Padělání měny se snažili využít nacisté jako jeden ze způsobů vedení války. Cílem bylo snížit skutečnou hodnotu peněz a vyvolat pokles ekonomiky. Jednalo se o největší padělatelskou akci všech dob. Nacisté ji nazvali „Bernhard“ a udála se v koncentračním táboře Sachsenhausen. Podle knihy Adolfa Burgera, jednoho z padělatelů je natočen film s názvem Ďáblova dílna. Účelem bylo vyrobit anglickou libru nerozeznatelnou od originálu. Obsahovala všechny ochranné prvky a dle svědectví pana Burgera byla nerozeznatelná ani okem tehdejších bankovních expertů.

Modernizace se nevyhnula ani ochranným prvkům bankovky. Ochranné prvky si jsou přiblíženy v kapitole, která se věnuje možnostem potlačení a ztěžování padělatelské činnosti.

¹⁴ INNES, Brian. *Falza a padělky: skutečné příběhy o největších světových podvodech : zločinci, jejich činy a oběti*. Vyd. 1. V Praze: Knižní klub, 2006, 255 s. Universum (Knižní klub). ISBN 80-242-1706-6

¹⁵ tamtéž

Velký zlom způsobil rozvoj techniky, která je dostupná na komerčním trhu. Laserové a inkoustové tiskárny znamenaly zjednodušení padělatelské činnosti i pro naprosté laiky. S kvalitním vybavením a určitým stupněm znalosti dokáže vyrobit více či méně podařený padělek téměř každý. Bylo proto nutné rozvinout další ochranné prvky a povědomí občanů, tak aby se předešlo nekontrolovanému šíření falešných bankovek. Zlepšení ochranných prvků však nadále zůstává výzvou pro padělatele, kteří se snaží padělky zdokonalovat.

Některé padělatelské techniky jsou jmenovány v části věnované ochranným prvkům bankovky. ČNB i Policie ČR se snaží nepublikovat možnosti, které využívají padělatelé k padělání ochranných prvků, aby nedávaly návod případným pachatelům.

Nejvíce padělanou měnou je evropská měna euro. Těší se oblibě padělatelů díky ústupu amerického dolaru a neustálému rozšiřování eura do dalších států EU. V evropských zemích, kde není euro ještě zavedeno, ale je možné eurem platit, nejsou příliš známy ochranné prvky této měny. Proto je jejich udání do oběhu jednodušší. Všeobecné mínění o vzhledu eurových bankovek bylo zjišťováno v dotazníku. Konkrétně v příloze č. 5, v otázce č. 9.

2.3 Padělky a pozměněné peníze v České republice

Emisi peněz na území České republiky má na starosti Česká národní banka. Všechny ostatní bankovky jsou považovány za neplatné, pozměněné nebo padělané. Mimo bankovek a mincí odpovídá centrální banka také za ražbu pamětních mincí. Výše je uvedeno, že se v práci zaměřuje pouze na bankovky a mince. Mince, které jsou v oběhu v rámci české měny, mají nominální hodnoty 1, 2, 5, 10, 20 a 50 Kč. Platné bankovky pak mají hodnoty 100, 200, 500, 1000, 2000 a 5000 Kč. Existují různé vzory jednotlivých bankovek i mincí. Jsou si velice podobné, ale mohou se lišit například v některých ochranných prvcích. Vyobrazení bankovek a mincí je znázorněno v příloze č. 1.

Vývoj v oblasti padělaných peněz na území České republiky bude analyzován v následující části.

2.3.1 Padělané a pozměněné peníze 1993 - 2012

V této části je v krátkosti analyzován dlouhodobý vývoj počtu odhalených padělků peněz od roku 1993 až do roku 2012 včetně. Bližší srovnání je provedeno na základě informací České národní banky o výskytu padělků z let 2008 až 2012. Jsou zde porovnány počty padělků zadržených jak v oběhu, tak i policií v posledních pěti letech.

Období mezi lety 1993-2012

Mezi lety 1993 až 2012 zaznamenala centrální banka ve výskytu padělků české měny tři velké výkyvy. Prvním z nich bylo 14 328 ks padělků v roce 1993 hned po vzniku České republiky. Druhou velkou odchylkou byl rok 1998, kdy bylo odhaleno 59 124 ks padělků české měny. Velmi malý počet padělků koruny pak bylo odhaleno v roce 1994. Jednalo se o pouhých 879 ks padělků. V ostatních letech se počty zadržených padělků pohybují mezi 2 307 a 9 300 kusy. Pokud jsou vynechány odchylky zmíněné výše, průměrný počet padělků za 20 let je zhruba 5 000 kusů ročně. Zahraniční bankovky zaznamenaly nejvyšší výkyv stejně jako české bankovky v roce 1998. Zajímavější než průměrná hodnota je však sledování počtu odhalených padělků mezi jednotlivými léty. Vývoj mezi lety 1993 a 2012 je zobrazen v grafu v příloze č. 2.

V roce 1993 zapříčinilo zvýšený počet padělků rozdělení České a Slovenské republiky. V tomto období muselo dojít k oddělení měn. Použity byly kolkované bankovky a napodobení kolku nebylo až tak složité, proto počty padělků vzrostly. V roce 1998 pak počet zadržených padělků vzrostl díky práci policie, které se podařilo zadržet několik velkých zásilek falešných peněz, jak ukazuje graf v příloze č. 3.

2.3.2 Padělané a pozměněné peníze v letech 2008 - 2012

a) Rok 2008

V roce 2008 bylo na našem území odhaleno a zadrženo 4 612 kusů padělaných a pozměněných bankovek a mincí. Počet kusů je vyšší, než je uveden v tiskové zprávě České národní banky z 23. 2. 2009, protože v každém roce jsou doručeny padělky i po datu, kdy byly počty padělků v daném roce uzavřeny.¹⁶

Padělaných a pozměněných českých korun bylo celkem 3 062 kusů, z toho 2 836 bankovek a 166 mincí bylo paděláno a 60 mincí a bankovek pozměněno. Bylo odhaleno 1 550 kusů bankovek a mincí cizích měn. Nejvíce pak 1 030 eurových bankovek. Velká většina byla zadržena v oběhu, policie odhalila pouze 661 kusů padělaných bankovek a mincí.

¹⁶ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *Padělky 2011. Padělané a pozměněné bankovky a mince na území České republiky* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20120227_tk_padelky.pdf

Celková hodnota padělků byla 2,29 milionu korun. Nejčastěji padělaná bankovka byla tisíciokoruna (957 kusů) a hned za ní pětisetkoruna (869 kusů). Nejvíce zadržených eurových bankovek mělo nominální hodnotu 50 euro. Největší množství padělků bylo vytištěno na inkoustové tiskárně, celkem 80,87% a na barevné kopírce. 23 kusů padělků bylo nebezpečných, což je druhý stupeň nebezpečnosti. Většina padělaných bankovek české měny se řadí do 4. stupně méně zdařilých padělků. Takových bankovek bylo paděláno 2 261 kusů.

V roce 2008 bylo odhaleno 18 kusů velmi nebezpečných padělků amerických dolarů. Bylo zadrženo 227 kusů napodobenin mincí, které byly zneužity jako žetony do různých druhů automatů.¹⁷

b) Rok 2009

V roce 2009 zůstávají padělky české měny málo nebezpečné. Celkově bylo zadrženo 6 955 padělků a pozměněné měny. Jednalo se o 3 765 kusů korunových bankovek a mincí, z toho 3641 bankovek a 73 mincí, které byly padělané a 51 bankovek a mincí pozměněných. V roce 2009 narostl počet padělaných bankovek eura na 2 766 kusů. V úhrnu bylo odhaleno 3 190 kusů padělků cizí měny. Policie zadržela zhruba jednu třetinu padělků z celkového počtu.¹⁸

Všechny padělky v přepočtu na koruny měly hodnotu 5,13 milionu korun. Tedy více než dvojnásobek hodnoty v roce 2008. Výrazně se změnil poměr padělaných bankovek různých nominálních hodnot. Čtyřicet procent z celkového počtu padělků české měny tvořila tisíciokoruna. Razantně se zvedl také počet padělků nominální hodnoty 5 000 Kč na 14%.

Eurová bankovka s největším rizikem pravděpodobnosti, že by se mohlo jednat o padělanou bankovku, se stala v roce 2009 bankovka s nominální hodnotou 100 euro. Padělky byly tištěny jen na inkoustových tiskárnách a barevných kopírkách. Nebezpečných

¹⁷ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *Výskyt padělaných a pozměněných bankovek a mincí a napodobenin bankovek a mincí v České republice v roce 2008* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2009/090223_padelky.html

¹⁸ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *Padělky 2011. Padělané a pozměněné bankovky a mince na území České republiky* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20120227_tk_padelky.pdf

padělků bylo odhaleno pouze 12 kusů české měny a 38 kusů eura. Nejvíce padělků bylo opět ve 4. stupni nebezpečnosti padělků.¹⁹

c) Rok 2010

V roce 2010 bylo na území České republiky zadrženo 6 529 padělků a pozměněných bankovek a mincí. Zvýšil se počet padělaných českých bankovek a naopak se snížilo množství odhalených padělků eura. Ze všech zadržených padělků bylo 4 986 kusů české a 1 543 kusu cizí měny. Zadržených padělaných bankovek bylo celkem 4 902 ks, mincí pak 56 a pozměněných bankovek a mincí 28 ks. Pozměňování bankovek a mincí zaznamenává v průběhu času klesající trend. Oproti roku 2009 nebylo policií zadrženo větší množství padělků bankovek eura, v oběhu pak jejich počet neklesl a pohyboval se na hranici 790 kusů stejně jako v roce 2009. Policií bylo zadrženo 1 225 kusů padělků oproti 5 304 kusům padělků zadržených v oběhu.

Zadržené padělky mincí a bankovek v hodnotovém vyjádření dosáhly výše 4,84 milionu korun. Procentuální zastoupení jednotlivých nominálních hodnot ukazuje, že bankovky 500 korun i 1 000 korun byly padělány ve stejném poměru 33%. Třetí nejčastěji padělanou bankovkou byla dvoutisícikoruna.

Nejčastěji padělané eurové bankovky byly 100 a 50 euro. Padělky české měny byly tištěny opět hlavně na inkoustových tiskárnách a zhruba 3 procenta na barevných kopírkách, zatímco u padělků eura se jedná u 80 procent o tisk. Nebezpečných padělků koruny bylo zadrženo pouze 7 kusů české měny a 54 kusů eura. Čtyři padělky eura dosáhly nejvyššího stupně nebezpečnosti padělků.²⁰

a) Rok 2011

V roce 2011 hodnota padělků klesla, české peníze byly považovány za bezpečné. Celkově bylo zadrženo 6 002 ks padělků a pozměněné měny. V oběhu i policií bylo odhaleno 4 499 bankovek, 21 mincí a 21 pozměněných bankovek či mincí české měny. V roce 2011 nerostl počet padělaných bankovek eura, bylo ho zadrženo stejně jako amerického dolaru,

¹⁹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, ČNB: *Padělky 2010. Padělané a pozměněné bankovky a mince na území České republiky* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20110228_tk_padelky.pdf

²⁰ tamtéž

tedy 664 kusů eura a 686 kusů dolaru. Dohromady bylo odhaleno 1 461 kusů padělků cizí měny. Policie zadržela zhruba každou šestou padělanou bankovku.

Padělané a pozměněné peníze měly v úhrnu hodnotu 2,93 milionu korun. Tato hodnota je zhruba jeden a půl krát nižší než v roce 2010. Změnilo se rozložení padělaných bankovek různých nominálních hodnot. Padesát šest procent z celkového počtu padělků české měny tvořila pětisetkoruna. Celkem 2 521 kusů padělků bankovky s portrétem Boženy Němcové.

Nejčastěji padělanou eurovou bankovkou byla 100 eurová, za ní pak 50 a 20 euro. Oproti předchozím rokům se objevily i padělané 500 eurové bankovky. Padělky byly tištěny na inkoustových tiskárnách. Z malé části pak kopírovány na barevných kopírkách a v minimálním množství se začala objevovat i metoda tisku. Nebezpečných padělků koruny bylo zadrženo 982 kusů. To znamená, že každý 4 až 5 padělek bankovky patřil do 2. stupně nebezpečnosti padělků. Eurových bankovek, které byly zařazeny do druhého stupně nebezpečnosti padělků, bylo 65 kusů.²¹

b) Rok 2012

Většina padělků českých peněz zadržených v České republice byla v roce 2012 stejně jako v minulých letech méně zdařilé padělky, které by lidé při správném zacházení a se základními informacemi o ochranných prvcích penězi měli odhalit. Zadrženo bylo celkem 3 586 padělaných a pozměněných bankovek a mincí české měny. Padělky českých korun se vyskytly v počtu 3 457 kusů bankovek, 113 mincí a 2 kusy pozměněných bankovek a mincí.

Česká národní banka v loňském roce označila za padělky nebo pozměněné peníze celkem 3 586 českých bankovek a mincí v celkové hodnotě 3,75 milionu Kč. Nejčastěji padělanými bankovkami jsou 1 000 Kč a 500 Kč, padělek měl tuto nominální hodnotu v 7 z deseti případů. Celkem 918 kusů zadržela policie ještě před tím, než s nimi padělatelé zaplatili.²²

Naprostá většina padělků byla i v roce 2012 vytvořena méně pokročilými technikami. Padělatelé nejčastěji tvořili padělky na inkoustových tiskárnách a kopírkách. Kvalita padělků zůstala na stejné úrovni, drtivá většina padělků vznikla v inkoustových tiskárnách. V

²¹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *Padělky 2011. Padělané a pozměněné bankovky a mince na území České republiky* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20120227_tk_padelky.pdf

²² ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *Počet padělků klesl* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2013/20130226_tk_padelky.html

pětistupňové škále nebezpečnosti je 82% padělků českých bankovek hodnoceno 4. nebo 5. stupněm.

Dohromady se zahraničními penězi bylo v loňském roce na území České republiky zadrženo 4 514 kusů padělaných a pozměněných bankovek a mincí v hodnotě 6,4 milionu Kč.

3 Příčiny padělání a pozměňování peněz a jeho důsledky, včetně trestní odpovědnosti

Ke splnění cíle diplomové práce, kterým je zejména stanovení možnosti eliminace činnosti padělání či pozměňování peněz, je nezbytné stanovit příčiny, které pachatele motivují k padělání měny. Zároveň budou objasněny důsledky, které z takového jednání plynou jak pro jednotlivce, tak i pro celou ekonomiku. Jedním z dopadů padělání a pozměňování peněz je trestní odpovědnost, tomuto důsledku je věnována zvláštní část, jedná se totiž o hospodářský trestný čin, kdy se trestá již příprava, což je jednou ze zvláštností trestných činů proti měně.

3.1 Důvody pachatelů trestné činnosti padělání a pozměňování peněz

Příčinami, které vedou pachatele k páčání trestné činnosti, se zabývá věda známá jako kriminologie. Důvody páčání trestných činů označuje jako kriminogenní faktory. Jsou to „*rizikové činitele, které vyvolávají, usnadňují nebo podporují páčání trestných činů.*“²³

V této kapitole budou rozděleny na kriminogenní faktory subjektivní a objektivní. Jako subjektivní faktory označujeme strukturu osobnosti, jako například psychické a fyzické vlastnosti a chování jednotlivce. Objektivními faktory chápeme jako společenské. Tedy faktory působící v rámci určitého společenského systému.²⁴

Na základě rozdílů subjektivních, objektivních a jiných faktorů jsou rozděleny různé motivy pachatelů do tří skupin.

3.1.1 Subjektivní kriminogenní faktory

Nejdříve jsou uvedeny subjektivními kriminogenními faktory, protože jedinec je nejdůležitější v případě páčání trestného činu. Bez pachatele totiž není zločin.

²³ SCHEINOST, Miroslav. *Kriminalita očima kriminologů*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 238 s. ISBN 978-807-3380-960. str. 19 a 20.

²⁴ SCHEINOST, Miroslav. *Kriminalita očima kriminologů*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 238 s. ISBN 978-807-3380-960.

Subjektivní neboli individuální faktory vyjadřují celkový charakter osobnosti. Jsou to veškeré vlastnosti, které ovlivňují chování jedince tak, že se chová protizákonně. Osobnost ovlivňují vrozené i získané psychické i fyzické vlastnosti spolu s chováním jedince.

V odborné literatuře se autoři shodují na faktorech, které ovlivňují kriminální chování. Mezi nejvíce nebezpečné patří nízká inteligence a vzdělání, nízká míra empatie a vysoká impulzivita. S prvními dvěma případy nelze nesouhlasit. Míra impulzivity však nemusí hrát při padělání peněz až takovou roli. Padělání peněz je totiž činností, která vyžaduje poctivou přípravu, takže impulzivita není až tak nebezpečná, i přesto padělatelé mohou v některých případech jednat impulzivně. Může se jednat například o náhlou potřebu finančních prostředků, kdy si padělatel falešné peníze obstará například tiskem na inkoustové tiskárně. Mimo to je možné zařadit i jiné psychologické faktory, které mohou na jedince působit. Především různé duševní poruchy, deficit pozornosti, představivosti, nízká úroveň vnímání, úroveň emocí, citů a ostatní osobnostní zvláštnosti.

V oblasti padělání a pozměňování peněz je hlavním důvodem k provádění trestné činnosti zisk. Dalšími důvody mohou být zviditelnění se, touha po dobrodružství a zvědavost. Všechny tyto příčiny mohou být způsobeny následujícími faktory.

a) Nízká inteligence a úroveň vzdělání

Nízká inteligence a nízká úroveň vzdělání spolu navzájem souvisí. Nedostatek inteligence může být prvním znamením, že se bude jedinec chovat protizákonně. Existuje velká pravděpodobnost, že z důvodu nízkého IQ nebude schopen dokončit ani základní úroveň vzdělání. Hrozí „chození za školu“ protože slábne motivace k vynaložení dlouhodobého úsilí. S nízkou úrovní vzdělání pak roste riziko nemožnosti uplatnění se na trhu práce. Nízká poptávka na trhu práce způsobuje, že lidé s nižším vzděláním jsou nezaměstnatelní. Jejich rodinný rozpočet je nízký a hrozí nebezpečí, že se pokusí získat finance jiným způsobem. Jedním z nich může být právě padělání a pozměňování peněz.

Pokud je tento faktor hlavním, který přinutí jedince padělat peníze, jde hlavně o padělky nízké kvality. Pachatelé s nižší inteligencí většinou nedokáží využít veškeré dostupné informace a technické vybavení k vytvoření padělku vyšší úrovně.

b) Empatie

Schopnost vcítit se je důležitým rysem osobnosti. Deficit empatie je dalším z faktorů, které ovlivňují chování jednotlivce a směřují jej k páchání trestné činnosti. Schopnost vcítit se do pocitů druhého snižuje riziko kriminální činnosti. Nedostatek empatie doplňuje činitel nízké inteligence, je prostředníkem mezi nezákonným jednáním a negativními vlastnostmi jedince.²⁵

Empatie jako kriminogenní faktor se vyskytuje při padělání a pozměňování peněz zvláště při udávání peněz do oběhu, kdy si je pachatel vědom toho, že osoba přijímající bankovku utrpí ztrátu ve formě úbytků peněžních prostředků nebo nedostane protihodnotu za své zboží nebo službu, ale přesto se snaží padělek udat.

c) Sociální faktory

Sociální faktory jsou činitelé na úrovni rodiny, často jsou označovány jako rodinné rizikové faktory. Jde o vývoj jedince v rodinném prostředí, jakým způsobem rodina ovlivňuje případného budoucího pachatele trestní činnosti padělání a pozměňování peněz. Na tvorbu a formování osobnosti může mít vliv kriminalita v rodině, způsoby výchovy dítěte, nedostatečný dohled a nízká sociální třída rodiny. Takovéto faktory ovlivňují hlavně mladistvé, ale mohou ovlivnit i pachatele starší 18 let.²⁶

Budoucí padělatel může vzejít z rodiny, kde má jeden nebo více členů kriminální minulost. Jedinec pak nemá znalosti zákona anebo nemá vztah k jeho dodržování. Hrozba sankce za spáchání trestného činu na něj nemusí působit jako na ostatní obyvatele. Vztahy s kriminálníky může využít k uvádění padělku do oběhu.

Způsoby výchovy v rodině působí v naší oblasti například tím, že jedinec nemá vztah k penězům, nezná jejich hodnotu, nepozastavuje se nad tím, že peníze je potřeba si vydělat a snaží se je získat jiným způsobem, i když nezákonným.

Nedostatečný dohled nad trávením volného času je častou příčinou padělání peněz mladistvými. S využitím informačních technologií vyrábějí padělky z důvodů, jakými mohou

²⁵ SCHEINOST, Miroslav. *Kriminalita očima kriminologů*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 238 s. ISBN 978-807-3380-960.

²⁶ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Predikce vývoje pachatele*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, 216 s. ISBN 978-807-3380-755

být snaha zapůsobit na ostatní vrstevníky, nedostatek zájmů a dostatek volného času, snaha upozornit na sebe.

Zařazení rodiny do určité sociální třídy má velký vliv v případě padělání a pozměňování peněz. Sociálně slabší rodiny mají větší negativní motivaci k padělání a pozměňování peněz. Nižší rodinný rozpočet má za následek, že se pachatel snaží získat peníze navíc, aby si mohl pořídit věci, které by si jinak nemohl dovolit. Vítězí zde potřeba získat finanční prostředky na úkor rizik, které z této trestní činnosti pro jedince plynou.

3.1.2 Objektivní kriminogenní faktory

Objektivní neboli společenské kriminogenní faktory vycházejí ze stavu společnosti, ekonomiky a z tvorby nových společenských hodnot.

Níže uvedené kriminogenní faktory lze chápat pouze jako domnělé zdroje, působící ve společenských podmínkách. Za určitých podmínek mohou být přímými či nepřímými příležitostmi k páčání trestné činnosti. Mimo trestnou činnost mohou sloužit k získání informací, spolupracovníků, kontaktů nebo k zajištění beztrestnosti. Nelze prokázat přímou souvislost mezi daným faktorem a trestným činem. Jde o zachycení působení sil, které mohou působit na to, že zločin se může rozvíjet.

Při analýze společenských faktorů je zapotřebí vzít v úvahu systém jako celek. Při analýze společenských faktorů a jejich důsledků bude na společenský systém nahlíženo ze strukturálního hlediska, tj. podle jednotlivých oblastí, podskupin a prvků. Vymezenými oblastmi jsou ekonomika, politika, právo, sociální struktura a kultura v nejširším slova smyslu.²⁷

a) Ekonomické faktory

Mezi ekonomické faktory, které ovlivňují chování padělatele ve vztahu k padělání a pozměňování peněz, je možné zařadit napětí, které vzniká při protnutí ekonomické potřeby a ekonomických omezení společnosti. Zvyšující se spotřeba a touha po nových věcech ovlivňuje chování jedince, který se snaží zařadit do skupiny osob, která si moderní statky může dovolit. Zároveň na něj působí ekonomická omezení ve formě nižšího výdělku, větších nákladů a nemožnosti výdělek navýšit.

²⁷ SCHEINOST, Miroslav. *Kriminalita očima kriminologů*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 238 s. ISBN 978-807-3380-960.

Takový stav může vést k frustraci a vnímání potřeby získat žádoucí materiální potřeby nebo postavení ve společnosti.²⁸

Nepříznivá ekonomická situace přispívá ke zvýšenému padělání a pozměňování peněz. Nedostatek pracovních míst, propouštění a zvyšování nákladů jako jsou ceny potravin, ostatních statků a náklady na bydlení mohou motivovat případné pachatele k trestné činnosti, kterou si potřebné finance získají nezákonným způsobem. Jednou z možností pro ně může být samozřejmě padělání a pozměňování peněz.

Další ekonomickou příčinou padělání a pozměňování peněz může být otevírání hranic a s ním spojený volný pohyb osob. Zločinecké organizace tak mohou rozšiřovat svou činnost napříč různými státy nebo se přemisťovat mezi státy tak, aby byla možnost dohledu nad nimi a případného zadržení co nejvíce snížena.

Dalším problémem spojeným s globalizací a otevíráním ekonomik je možnost migrace. Mezi imigranty se mohou skrývat zločinci, kteří chtějí v trestní činnosti pokračovat i na našem území. Mohou jimi být jedinci, kteří dokáží padělat cizí měnu, a využijí našeho trhu k tomu, aby padělané peníze dostali do oběhu. Protože znalost ochranných prvků cizích měn je nižší, než informovanost o prvcích naší měny. Stále častěji se v médiích objevují případy, kdy se zejména v Karlovarském kraji snaží cizinci dostat do oběhu padělané bankovky eura. Cizí státní příslušníci využívají hlavně gangy, aby udaly padělané peníze do oběhu.

b) Právní faktory

Padělání a pozměňování peněz je z hlediska legislativy v České republice trestáno poměrně přísně. Pokud je tento trestný čin srovnáván s jinými, je považován za závažný hospodářský trestný čin, jeho závažnost, trestní sazby aj. jsou rozebrány v další části. Právní příčinou v oblasti padělání peněz je místo legislativních problémů, spíše oblast soudnictví.

Pomalou pracující justiční systém je zdlouhavý a komplikovaný. Rozhodnutí soudu jsou často nerespektována, pachatelé nenastupují tresty nebo se opakovaně odvolávají.²⁹

Informovanost obyvatelstva v oblasti padělání a pozměňování peněz je poměrně malá. Neznalost zákona však neomlouvá a v případě porušení musí být vynucena sankce.

²⁸ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Predikce vývoje pachatele*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, 216 s. ISBN 978-807-3380-755

²⁹ SCHEINOST, Miroslav. *Kriminalita očima kriminologů*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 238 s. ISBN 978-807-3380-960.

Informovanost by prospěla zejména mladistvým, aby se nestávalo, že jsou trestáni kvůli neznalosti zákona.

Mimoto neúcta k zákonu a nedodržování práva hraje také významnou roli. Jednotlivci spoléhají na to, že v případě neúspěchu při udávání bankovky do oběhu, se jim podaří najít nějakou „kličku“ v zákoně, aby nemohli být potrestáni.

S právními příčinami blízce souvisí i příčiny politické, z části kvůli tomu, že právě politici mají zákonodárnou moc a jsou tak tvůrci práva i v oblasti padělání a pozměňování peněz.

c) Politické faktory

V oblasti vnitřní politiky jsou vyjmenovány kriminogenní faktory v obecné rovině politického systému, v úrovni politiků stran a v působení politických stran.

Při analýze politických kriminogenních faktorů je třeba začít od základu, tím je každý jednotlivý politik. Největší nebezpečí hrozí od politiků, kteří jsou zističní, prospěchářští, kariérističtí, zaměřeni na moc, majetek a vliv.

Cílem padělatelů nemusí být jen samotný zisk z hospodářských trestných činů, mezi které patří i padělání a pozměňování peněz, ale může jít i o zdiskreditování politika, ale také o rozvrat ekonomiky jako celku.

Tvorba a realizace právních norem výrazně ovlivňuje společenský život, chod státu a ekonomiku země buď pozitivně, nebo negativně. Růst kriminality může být způsoben právě negativním působením politiky. Tento růst pak může vést k násilné a majetkové trestné činnosti, rasismu, terorismu a jiné trestné činnosti. K politickým faktorům, které vyžadují rychlé politické řešení, patří migrace, která byla zmíněna již v části ekonomických kriminogenních faktorů. Největším bezpečnostním problémem je nelegální migrace na území našeho státu. Je nutné zabránit zneužívání migrační politiky cizinců, kteří jsou zapojeni do organizovaného zločinu a tím omezit vliv zločineckých struktur.³⁰

Propojení ekonomické a politické moci je významným faktorem působícím na zvyšování trestné činnosti. Mohou se zde prolínat osoby a jejich zájmy v ekonomických a politických

³⁰ SCHEINOST, Miroslav. *Kriminalita očima kriminologů*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 238 s. ISBN 978-807-3380-960.

oblastech. Bývají výrazně zvýhodňovány osoby, které k politickým špičkám pronikají nebo s nimi jsou spřízněny. Dochází pak k legalizaci podezřelých obchodů.³¹

Mimo faktory, týkající se celkového charakteru politické scény, existují rizikové prvky související s působením jednotlivých stran. Jedním z nejzávažnějších je situace, ve které politické strany preferují vlastní strategické zájmy před veřejným zájmem a zájmy voličů. Snižuje se tak akceschopnost společnosti při řešení všech problémů, včetně kriminality.³²

Hlavním politickým faktorem, který působí v oblasti padělání a pozměňování peněz je situace na politické scéně. Korupční a finanční skandály, stejně jako ostudné osobní chování politiků padělání a pozměňování peněz nezabraňuje.

Voliči se v médiích dočítají, jak jimi zvolený zástupce na politické scéně získává finanční prostředky z nezákonné činnosti a hlavní jeho cíl je zisk za jakýchkoli okolností. Jednoduše tak občan může dojít k názoru, že pokud zákony nedodržují vrcholní představitelé politické scény, nemusí je dodržovat ani oni. Vidina zisku bez právní odpovědnosti je může dovést právě k padělání a pozměňování peněz, zvláště pokud se jedná o občany sociálně slabší s přístupem k potřebným informačním technologiím.

d) Sociální faktory

V sociální struktuře působí mnoho faktorů. Navzájem se prolínají s individuálními faktory každého jedince. Pro vystižení faktorů sociální struktury v oblasti padělání a pozměňování peněz je pracováno pouze s některými z nich.

Mezi faktory, které působí na padělání a pozměňování peněz v sociální sféře, můžeme zařadit zejména společenské a majetkové postavení. Velké rozdíly mezi bohatými a chudými vytváří napětí nejen mezi těmito dvěma skupinami, ale vzbuzují také pocit ohrožení střední vrstvy. Cesta ke zbohatnutí nemusí být vždy dosahována morálním a zákonným způsobem. O této skutečnosti je společnost dobře informována.³³

Tlak, který působí na osoby nižší sociální třídy, pak může jedince negativně motivovat k páchání trestné činnosti za účelem nelegálního zisku. Touha po dosažení stejné nebo vyšší životní úrovně, jakou mají ostatní občané vyšší sociální skupiny, pak může vést k páchání

³¹ SCHEINOST, Miroslav. *Kriminalita očima kriminologů*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 238 s. ISBN 978-807-3380-960.

³² tamtéž

³³ tamtéž

trestné činnosti. Pachatelé pak mohou směřovat k uskupením organizovaných skupiny nebo mohou padělat svépomocí.

Podobným důvodem, který s předchozím úzce souvisí, může být ztráta zaměstnání. I člověk patřící do vyšší sociální třídy může přijít o zaměstnání a postupem času se dostat do finanční tísně. Ta může dosáhnout úrovně, kdy se jedinec snaží zabezpečit sebe nebo rodinu i za cenu porušení zákona. Takovéto osoby již mívají domácnost vybavenou počítačem a příslušenstvím a dosahují i určité úrovně znalosti. Kombinace multifunkční tiskárny, zručnosti a informovanosti jsou pro vytvoření padělku nižšího stupně nebezpečnosti více než dostatečné.

Sociálním faktorem, který má za následek padělání a pozměňování bankovek a mincí, je bezesporu i kontrola trávení volného času dětí. A to nejen ze strany rodičů, ale i škol a veřejnosti. Nuda mladistvých, závislost na drogách či vliv party může přejít v kriminogenní faktor, který má za následek padělání a pozměňování peněz či jinou trestnou činnost.

e) Kulturní faktory a stát jako celek

Následující dva faktory jsou si blízké a shrnují i předchozí zmíněné faktory. Jedná se o kulturní faktory a stát jako celek. Kultura ovlivňuje všechny jedince ve společnosti, ať už se jedná o potencionální pachatele trestných činů, či nikoliv. Kultura je velmi široký pojem a pro potřeby práce jsou vybrány jen některé faktory, které mohou ovlivňovat jedince k páčání trestného činu proti měně.

Prvním z nich jsou sdělovacími prostředky, protože ty mají velký vliv i v případě padělání a pozměňování peněz. Informovanost obyvatelstva je výbornou obranou proti padělání peněz, ale může se obrátit i v neprospěch ochrany měny. V možnostech ochrany proti padělatelské činnosti je část věnována i sdělovacím prostředkům, proto se jim zde budeme věnovat jen v krátkosti. Pozitivem sdělovacích prostředků je varování před padělateli a upozornění na vyskytující se padělek, ale také informovanost preventivní. Bohužel tato témata nejsou pro média natolik zajímavá, aby jim věnovaly dostatek prostoru. Spíše se vyskytují zprávy o tom, jakým způsobem pachatel padělek vyrobil a dává tak jakýsi návod, než aby varoval před vysokou trestní sazbou v případě spáchání takového činu.

Dalším kulturním faktorem je životní styl, na který se společnost zaměřuje. V současné době je prosazovaný kult peněz. Ten vzniká tak, že se sociálně slabší rodiny snaží vyrovnat těm bohatším a finanční prostředky se pokoušejí získat i páčáním trestné činnosti. V naší

společnosti je uznáván spíše člověk, který má velký majetek než ten, který žije v mezích zákona.³⁴

Mezilidské vztahy do jisté míry také ovlivňují příčiny v oblasti kultury. V ČR je běžné, že si svědek trestného činu úmyslně nevšímá, tak aby nemusel zakročit. Při snaze zaplatit falešnou bankovkou proto nemusí přihlízející varovat příjemce bankovky, že se jedná a padělek. Stejně tak již výše zmíněná empatie, kdy při jejím nedostatku pachatel nehledí na škodu, která vznikne.

Na zvýšení kriminality může mít vliv také státní aparát, který v případě selhání nedokáže zajistit snižování kriminality nebo její stagnování na určité hranici. Nechvalně známým problémem státu je dosazování na úřednická místa na základě protekce, kterou vnímají obyvatelé negativně a nemají tak k daným institucím důvěru a ani respekt.

3.1.3 Další faktory

Mimo kriminogenní faktory mohou ovlivňovat padělatele i vlastnosti, které by za jiných okolností mohly být považovány za kladné. Zvědavost, zručnost a touha po dobrodružství se ve spojení s neznalostí zákona mohou stát činiteli, které vedou pachatele k padělání peněz. V současnosti jsou informační technologie a komerční tiskařské vybavení běžně dostupné a většina rodin je vybavena multifunkční tiskárnou. Zvědavost může vést ke zhotovení kopie, případně dalším úpravám bankovky, kterou se pachatel může pokusit uvést do oběhu. Při neznalosti zákona si padělatel nemusí neuvědomit, jaký trest mu hrozí.

Zištěné důvody jsou posledním faktorem. Jedinec nemusí ovlivňovat ani jeden z předchozích faktorů a i přesto, pokud bude motivován ať pozitivní či negativní motivací k dosažení zisku, se může pokusit vyrobit padělek bankovky.

3.2 Důsledky padělání a pozměňování peněz

V této kapitole se budou blíže zkoumány důsledky, které pro pachatele i pro jeho okolí z padělání a pozměňování peněz plynou. Porušení výhradního práva České národní banky, které je způsobeno paděláním a pozměňováním peněz, je velkým rizikem pro stát. Paděláním a pozměňováním peněz způsobuje falzátor značné škody. Poškozenými jsou stát, ale i osoby v soukromém sektoru. Padělatel svým jednáním narušuje důvěru v měnu a tím zpomaluje peněžní oběh.

³⁴ POLICIE ČR: *KŘP Moravskoslezského kraje* [online]. 2013 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/kriminalita-v-roce-2009.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>

Důsledky padělání a pozměňování peněz budou rozděleny na tři části. V první části budou analyzovány důsledky, které plynou pro jednotlivce. Jako jednotlivci jsou zde chápáni buď jako padělatelé, nebo poškozené osoby, které padělanou bankovku přijaly. Může se jednat jak o fyzickou osobu, tak i osobu právnickou.

Nejzávažnějším důsledkem pro jednotlivce, ať právnické či fyzické osoby je trestní odpovědnost. Trestní odpovědnost v její obecné rovině je uvedena níže.

3.2.1 Trestní odpovědnost

Trestní odpovědnost v trestním právu v oblasti hospodářských trestných činů bude rozdělena na dvě části. Novinkou od 1. ledna 2012 je zákon č. 418/2011, o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Před rokem 2012 nemohla být za pachatele hospodářského trestného činu označena právnická osoba. Proto je rozdělena trestní odpovědnost fyzických osob a trestní odpovědnost právnických osob.

a) Trestní odpovědnost fyzických osob

Hovoříme-li o odpovědnosti v trestním právu, je nutné určit požadavky, které musí být splněny, protože jsou stanovené zákonem. Vymezen je pojem trestný čin, osoba pachatele trestného činu a její zavinění.

• Trestný čin

Trestný čin je takové protiprávní jednání, které je trestním zákoníkem označeno za trestné a které vykazuje v zákoně uvedené znaky. Nový trestní zákoník zavedl dvě kategorie trestných činů. První skupinou jsou zločiny, které jsou závažnější a méně závažné přečiny. Trestný čin zachovává oba pojmy. Mezi přečiny právo řadí všechny činy z nedbalosti a trestné činy úmyslné, u nichž zákon stanovuje trest odnětí svobody s maximální hranicí pěti let. Zločiny jsou všechny ostatní trestné činy, které nespádají do kategorie přečinů.³⁵

Trestné činy v oblasti padělání a pozměňování peněz jsou popsány v zákoně č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku. V druhé části a šesté hlavě najdeme hospodářské trestné činy, kde hned v prvním díle zákon pojednává o trestných činech proti měně a platebním prostředkům.

³⁵ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury : k 1.8.2011*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, 1367 s. ISBN 978-80-7263-677-8.

Jednotlivá ustanovení jsou rozvedeny níže v kapitole o právních důsledcích páčání padělatelské činnosti pro jednotlivce.

- **Pachatel**

Pachatelem trestného činu mohla být dříve pouze fyzická osoba. Dnes už tomu tak není. Nicméně v této části uvedeme nejdříve trestní odpovědnost fyzických osob. Na trestní odpovědnost právnických osob je zaměřováno v další podkapitole.

Fyzická osoba může být stíhána za trestný čin jen v případě splnění více zákonných předpokladů a to současně. Jedna z nejdůležitějších podmínek je, že musí být fyzická osoba starší 15 let. V tom případě se jedná o mladistvé, jejich trestní odpovědnost však nevzniká v plném rozsahu. Plné trestní odpovědnosti dosahuje fyzická osoba dosažením věku 18 let. U osob mladších je trestní odpovědnost vyloučena. Druhou podmínkou, která v našem případě není tak důležitá je, aby fyzická osoba v době spáchání trestného činu byla příčetná. Za nepřičetnost se označuje takový stav, kdy osoba nemůže ovládat své jednání a rozpoznat protiprávnost svého činu.³⁶

Trestný čin padělání a pozměňování peněz je páčán i osobami mladistvými, jak ukazují data počtu odsouzených v příloze č. 4. Jedná se o děti, na které pravděpodobně působí některé z kriminogenních faktorů uváděných v části příčin padělání a pozměňování peněz. Často se v těchto situacích nejedná o úmyslné spáchání trestného činu, ale o neznalost zákona a snahu zviditelnit se před vrstevníky.

- **Zavinění**

Zákon rozlišuje zavinění úmyslné a zavinění nedbalostní, přičemž každá z těchto kategorií se dále dělí. Trestný čin spáchaný úmyslně bývá rozdělen na dva způsoby, lišícími se v míře vůle pachatele. Přímý úmysl, kdy pachatelova vůle směřuje ke spáchání trestného činu. V případě nepřímého úmyslu pachatel ví, že svým jednáním může trestný čin spáchat, a pro případ, že jej spáchá, je s tím srozuměn. Úmysl je horší formou zavinění než nedbalost.

Pokud se jedná o nedbalost, vůle pachatele nesměřuje ke spáchání trestného činu. Trestní zákoník rozlišuje nedbalost vědomou a nevědomou. O nedbalost vědomou se jedná, pokud pachatel ví, že svým jednáním může spáchat trestný čin, ale bez přiměřených důvodů spoléhá

³⁶ BUSINESSINFO.CZ: *Hospodářské trestné činy* [online]. 2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hospodarske-trestne-ciny-opu-4641.html#!&chapter=1>

na to, že k trestnému činu nedojde. Nevědomá nedbalosti je charakterizována tak, že pachatel neví, že svým jednáním může spáchat trestný čin, vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům však o tom vědět mohl a měl.³⁷

Všechny hospodářské činy lze spáchat pouze úmyslně. K nedbalosti se přihlíží ve vztahu k případné přitěžující okolnosti, která může vést k použití vyšší trestní sazby.³⁸

• Stádia trestné činnosti

Existují tři stádia trestné činnosti. Jsou to příprava, pokus a dokonání trestného činu. Vývojová stádia jsou brána v úvahu jen u úmyslných trestních činů. V případě padělání a pozměňování peněz, je velmi **důležitým stádiem příprava**. Samotná příprava je totiž trestná jak stanovuje trestní zákoník.

Přípravu je možné spáchat jen ve vztahu ke zvlášť závažnému zločinu. Za zvlášť závažné zločiny jsou považovány úmyslné trestné činy, na které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Příprava je stádiem trestné činnosti a spočívá v organizování zvlášť závažného zločinu, v opatrování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání. Dále pak ve spolčení, sročení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu. O přípravu se jedná jen tehdy, pokud tak stanoví trestní zákoník u příslušného trestného činu. Nejde o přípravu, jestliže došlo k pokusu trestného činu či dokonání trestného činu.³⁹

Přípravou k trestnému činu je jednání, které nemá intenzitu dokonání ani pokusu, ale spočívá v úmyslném vytváření si podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu. Příprava je postižitelná jen tehdy, jestliže to zákon u daného trestného činu výslovně stanoví.

Hospodářské trestné činy, u kterých je možná příprava, jsou ustanoveny §233, 234 a 237 trestního zákoníku. Konkrétně je příprava možná u padělání a pozměnění peněz, neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku a neoprávněné výroby peněz.

³⁷ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury : k 1.8.2011*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, 1367 s. ISBN 978-80-7263-677-8.

³⁸ BUSINESSINFO.CZ: *Hospodářské trestné činy* [online]. 2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hospodarske-trestne-ciny-opu-4641.html#!&chapter=1>

³⁹ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury : k 1.8.2011*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, 1367 s. ISBN 978-80-7263-677-8.

Pokusem se rozumí jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu, pokud k dokonání nedošlo. Pokus trestného činu je tak trestný stejně jako dokonaný trestný čin, na rozdíl od přípravy se však k trestnosti pokusu nevyžadují žádné další podmínky, jako jsou u přípravy minimální horní hranice trestu odnětí svobody.

b) Trestní odpovědnost právnických osob

Před 1. lednem 2012 nebylo možné trestněprávně stíhat právnické osoby. Tuto skutečnost změnil zákon č. 418/2011, o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 2012 a v současné době již právnické osoby stíhat lze.

Toto téma bylo právníkou veřejností i zákonodárci stále diskutováno, a tak se Česká republika přidala k jiným zemím EU a zakotvila institut trestní odpovědnosti právnických osob do právních norem.

Stejně se v nedávné minulosti stalo např. ve Švýcarsku (2003), Rakousku (2005), Rumunsku (2006), Slovensku a Lichtenštejnsku (2010).⁴⁰

Největší odpůrci trestní odpovědnosti právnických osob zastávají názor, že právnické osoby nejsou způsobilé jednat v trestněprávním smyslu, protože nemají vlastní vůli. Bez vůle pak není vina a bez viny nemůže být trestní odpovědnost.⁴¹

Trestní odpovědnost právnických osob upravuje § 8 zákona č. 418/2011, o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

(1) Trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak:

a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,

b) ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel, Jan DĚDIČ a Tomáš GRIVNA. *Trestní odpovědnost právnických osob: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2012, 802 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-807-4001-161.

⁴¹ tamtéž

c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo

*d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c).*⁴²

Trestné činy vyjmenovává § 7 a najdeme zde i trestné činy proti měně, které jsou uvedeny v trestním zákoníku v § 233 a § 235-237. Tato ustanovení platí i pro právnické osoby, které nemají sídlo v České republice.

Za spáchání trestného činu právnickou osobou lze uložit pouze tresty, které stanovuje hlava II. v §16 – 23. Mezi tresty patří:

- a) zrušení právnické osoby,
- b) propadnutí majetku,
- c) peněžitý trest,
- d) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- e) zákaz činnosti,
- f) zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži,
- g) zákaz přijímání dotací a subvencí,
- h) uveřejnění rozsudku.⁴³

3.2.2 Důsledky padělání a pozměňování peněz pro jednotlivce

Při analýze příčin padělání a pozměňování peněz byly uvedeny nejdříve příčiny z pohledu jednotlivce a subjektivní kriminogenní faktory. Stejně tak v této části práce budou analyzovány nejdříve důsledky, které z trestné činnosti padělání a pozměňování peněz plynou pro jednotlivce. Jednak jsou to právní důsledky, které vyplývají z trestního zákona pro padělatele peněz a ekonomické důsledky, které jsou způsobeny osobě, která padělanou bankovku přijala. Poté jsou v této kapitole analyzované důsledky pro ekonomiku jako celek.

⁴² Zákon č. 418/2011 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 146, s. 5442. Dostupné také z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=75794&recShow=14&fulltext=418~2F2011&nr=&part=&name=&rpp=15#parCnt>

⁴³ ŠÁMAL, Pavel, Jan DĚDIČ a Tomáš GRÍVNA. *Trestní odpovědnost právnických osob: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2012, 802 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-807-4001-161.

a) Právní důsledky

Právní důsledky vyplývající z padělatelské činnosti jsou rozděleny do dvou skupin. Jedná se o správní delikty, klasifikovány na základě zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Zákon stanovuje podmínky, za kterých jsou padělání a pozměňování hodnoceny jako správní delikt. Větší část tvoří trestní činy hospodářské, které definuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

• Důsledky správní

Správní delikty v oblasti padělání a pozměňování peněz jsou vymezeny v zákoně č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Při spáchání správního deliktu pak mohou příslušné orgány ukládat sankce. Správní delikty jsou projednávány Českou národní bankou. ČNB navrhuje a ukládá sankce. Sankce jsou vymahatelné místně příslušnými finančními úřady. Inkasované sankce jsou příjmem do státního rozpočtu.

Správní delikty, které se vztahovaly k padělání a pozměňování peněz byly zakotveny v jednotlivých ustanoveních zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Jednalo se o § 46c, který byl věnován správním deliktům vztahujícím se na reprodukci symbolů peněz a jejich napodobenin. Druhým ustanovením byl § 46d, který definoval správní delikty proti peněžnímu oběhu.

Obě ustanovení byly nahrazeny v novelizaci zákona 6/1993 Sb., o České národní bance. Ve starší literatuře jsou uvedeny ještě tato ustanovení, ale novela zákona tyto paragrafy pozměnila. § 46c byl nahrazen kvůli kolizi s Nařízením Rady (ES) č. 2182/2004 o medailích a žetonech podobných euromincím. Nařízením Rady (ES) č. 2183/2004, kterým se na nezúčastněné členské státy rozšiřuje použitelnost nařízení (ES) č. 2182/2004 o medailích a žetonech podobných euromincím.⁴⁴

Druhý § 46d byl zrušen pro kolizi s Nařízením Rady (ES) 1338/2001, kterým se stanoví opatření nutná k ochraně eura proti padělání a nařízení Rady (ES) 1339/2001, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) 1338/2001, kterým se stanoví opatření nutná k ochraně eura proti padělání, na členské státy, které nepřijaly euro jako jednotnou měnu.⁴⁵

⁴⁴ MINISTERSTVO VNITRA ČR: *Portál veřejné zprávy* [online]. 2013 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=40505&recShow=60&nr=6~2F1993&rpp=100#parCn>

⁴⁵ tamtéž

V současném znění zákona správní poplatky v souvislosti s paděláním a pozměňováním peněz řeší § 46c, který byl změněn na toto znění.

(1) Právnická osoba se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s § 16a odst. 1 vyrobí, doveze, nabízí, prodává nebo jinak rozšiřuje medaile, žetony nebo podobné předměty zaměnitelné s mincemi nebo pamětními mincemi vydanými Českou národní bankou.

(2) Právnická osoba se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s § 16a odst. 2 používá při označení nebo popisu žetonu, medaile nebo podobného předmětu v souvislosti s jejich nabízením, prodejem nebo rozšiřováním slovo mince.

(3) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 16a odst. 1 vyrobí, doveze, nabízí, prodává nebo jinak rozšiřuje medaile, žetony nebo podobné předměty zaměnitelné s mincemi nebo pamětními mincemi vydanými Českou národní bankou.

(4) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 16a odst. 2 používá při označení nebo popisu žetonu, medaile nebo podobného předmětu v souvislosti s jejich nabízením, prodejem nebo rozšiřováním slovo mince.

(5) Za správní delikt podle odstavců 1 a 2 se uloží pokuta do 10 000 000 Kč.

(6) Za přestupek podle odstavců 3 a 4 lze uložit pokutu do 1 000 000 Kč.⁴⁶

Je nutné zde uvést, čím se rozumí porušení § 16a. Toto ustanovená v odstavci č. 1 říká že: „Nikdo nesmí vyrábět, dovážet, nabízet, prodávat nebo jinak rozšiřovat medaile, žetony nebo podobné předměty, které jsou svým provedením způsobilé uvést jejich držitele v omyl, že jde o mince nebo pamětní mince určité nominální hodnoty vydávané Českou národní bankou.“

Druhý odstavec stejného odstavce zakazuje „označení nebo popisu žetonu, medaile nebo podobného předmětu v souvislosti s jejich nabízením, prodejem nebo jiným rozšiřováním použít slovo „mince“.“

Ve srovnání se sankcemi před novelou zákona o ČNB jsou sankce o mnoho vyšší. Sankce byly dříve stanoveny ve výších 500 000 korun za reprodukce symbolů peněz a jejich napodobenin, zhotovení platebních prostředků a jejich prodej, dovoz a rozšiřování. Sankce ve výši 1 000 000 korun za neodebrání podezřelé bankovky nebo mince.

⁴⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČR: Portál veřejné zprávy [online]. 2013 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=40505&recShow=60&nr=6~2F1993&rpp=100#parCn>

V případě porušení zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance v platném znění a jeho výše zmíněných paragrafů hrozí právnické osobě pokuta ve výši 10 000 000 korun, fyzické osobě pak 1 000 000 korun.

- **Trestní důsledky**

Trestní důsledky jsou pro pachatele více podstatné než ty správní, pokud se rozhodne padělat či pozměňovat peníze. Padělání a pozměňování peněz je trestáno v rámci hospodářských trestných činů přísně. Pachatel při odsouzení dostává trest ve výši několika let. Trestní důsledky plynou ze zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Ten nabyl účinnosti 1. ledna 2009, kdy nahradil do té doby platný zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

Za změny v trestním zákoně se zasadila Evropská unie. Nový trestní zákoník přináší v části věnované padělání a pozměňování peněz řadu změn. Došlo k rozšíření trestných činů a zároveň o snížení trestních sazeb u jednotlivých skutků. Z důvodu nutnosti aplikace evropského práva do práva České republiky bylo přistoupeno k rozšíření druhů trestných činů.

Nově byl přidán § 234, který definuje neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku. Dalším nově vzniklým ustanovením je § 237, týkající se neoprávněné výroby peněz. Ostatní paragrafy byly pozměněny, doplněny a u všech paragrafů došlo k jejich přečíslování.

Snížení trestních sazeb je další velkou změnou v novém trestním zákoníku. Na snížení trestních sazeb měly velký vliv požadavky Evropské unie. Snížení nejvyšších trestních sazeb při spáchání trestného činu padělání a pozměňování peněz bylo zapříčiněno tlakem odborníků. Trestní sazby byly sníženy, aby nedocházelo k velkým rozdílům trestních sazeb padělání peněz a sazeb jiných trestných činů proti majetku. Pro porovnání padělání a pozměňování s jiným majetkovým trestným činem bude užito trestního činu podvodu. V porovnání byly trestní sazby za padělání a pozměňování peněz oproti podvodu vysoké. Pokud bylo přihlédnuto ke škodě, kterou pachatel způsobil padělkem vyššího stupně nebezpečnosti v nominální hodnotě 2000 Kč, ve srovnání s podvodem za miliony korun bylo potřeba sazby zohlednit.

Pokud pachatel podvodu dle § 209 spáchá například škodu značnou, může být potrestán na 2 až 8 let odnětí svobody.⁴⁷

Dle nového zákoníku může pachatel, který padělá či pozměňuje peníze dostat trest odnětí svobody ve výši 3 až 8 let. Dle starého trestního zákona by sazba mohla dosáhnout až 10 let, v závislosti na rozsahu, kvalitě padělků a jiných skutečnostech.

Přibližme si tedy jednotlivá ustanovení vztahující se k padělání a pozměňování bankovek a mincí. V zákoně č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku je činnost padělání a pozměňování peněz upraveno v hlavě šesté, věnované hospodářským trestným činům, jejím v prvním dílu. Konkrétně se padělání a pozměňování měny zabývají § 233 až 238.

Ochrana peněz proti padělání a pozměňování měny, a to jak české tak i cizozemské je v souladu s Úmluvou o penězokazectví ze dne 5. února 1932 pod číslem 15/1932 Sb.⁴⁸

Veřejné povědomí o trestněprávních důsledcích je zkoumáno na základě dotazníku v příloze č. 5 a v otázce č. 7.

Trestný čin Padělání a pozměňování peněz podle § 233 TZ

(1) Kdo sobě nebo jinému opatří nebo přechovává padělané nebo pozměněné peníze nebo prvky peněz sloužící k ochraně proti jejich padělání, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.⁴⁹

Novinkou v tomto odstavci jsou prvky peněz sloužící k ochraně měny, které jsou chráněny stejně jako peníze samotné a snížení trestu na jeden až pět let z původních dvou až osmi let.

Skutkovou podstatu naplní pachatel tehdy, pokud opatří padělané, pozměněné peníze nebo ochranné prvky sobě nebo někomu jinému. Anebo pokud takovéto peníze nebo ochranné prvky přechovává. Opatřením se rozumí jakýkoli způsob nabytí, jako například koupě, výměna, dar, krádež nebo podvod aj. Může se jednat i o výrobu, ale nesmí zde být úmysl udat

⁴⁷ Zákon č. 40/2009 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s.464. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>. ISSN 1211-1244.

⁴⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. Vyd. Praha: C.H.Beck, 2010. 2011 s. ISBN 978-80-7400-178-9

⁴⁹ Zákon č. 40/2009 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s.464. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>. ISSN 1211-1244.

padělky za pravé peníze. Přechováním se rozumí dispozice, nejedná se o udání nebo nabytí. Přechováním je například převoz nebo ukrytí pro jinou osobu. Jedná se o úmyslný trestný čin.⁵⁰

Důsledkem pro pachatele je trest odnětí svobody v délce trvání rok až pět let.

(2) Kdo padělá nebo pozmění peníze v úmyslu udat je jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty, nebo kdo padělané nebo pozměněné peníze udá jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

Novinkou v tomto odstavci je změna trestní sazby z pěti až deseti let na tři až osm let.

V tomto odstavci jsou upraveny dvě formy trestné činnosti. Existují zde dvě samostatné skutkové podstaty, způsobené dvěma různými jednáními. Pachatel nebo spolupachatel padělá peníze v **úmyslu udat je jako pravé**, bez ohledu na to jestli je do oběhu udá či nikoli. Anebo je **udá jako pravé nebo jedná tak, že směřuje k udání peněz do oběhu**. Nezáleží na tom, jestli je vyrobil či nikoli, jde totiž o jednání, kdy se dostávají padělky od jedné osoby k druhé.

(3) Odnětím svobody na pět až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, nebo*
- b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu.⁵¹*

Organizovanou skupinou se rozumí sdružení nejméně tří osob, kde probíhá dělba práce, koordinace a plánování mezi jednotlivými členy. Nemusí být trvalá a stačí, aby se pachatel aktivně podílel na činnosti této skupiny. Značný rozsah je rozsah škody, který odpovídá škodě v hodnotě minimálně 500 000 Kč.⁵² Je ale vždy třeba posoudit rozsah vzhledem k okolnostem případu, jakými jsou počet a nominální hodnoty bankovek či mincí.

Nově byly přidány odstavce 4 a 5.

⁵⁰ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury : k 1.8.2011*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, 1367 s. ISBN 978-80-7263-677-8.

⁵¹ Zákon č. 40/2009 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s.464. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>. ISSN 1211-1244.

⁵² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 ž 421. Komentář*. 1. Vyd. Praha: C.H.Beck, 2010. 2011 s. ISBN 978-80-7400-178-9

(4) Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu.

(5) Příprava je trestná.⁵³

Nově je v § 233 zmíněna organizovaná skupina, která působí ve více státech a spáchání trestného činu ve velkém rozsahu. Velký rozsah odpovídá zhruba škodě přesahující 5 mil. Kč. Opět je třeba posoudit rozsah vzhledem k okolnostem případu, jakými jsou počet a nominální hodnoty bankovek či mincí.

V novém trestním zákoníku je příprava považována za trestnou, bez ohledu na to, jestli byl čin spáchán.

Trestný čin Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 TZ

Je nově vzniklým paragrafem. Jeho implementaci do našeho práva způsobilo slučování práva ČR s právem EU. Je reakcí na technologický vývoj. Protože se § 234 netýká tématu této práce, nebude mu dále věnována pozornost.

Trestný čin Udávání padělaných a pozměněných peněz podle § 235 TZ

(1) Kdo padělané nebo pozměněné peníze, jimiž mu bylo placeno jako pravými, udá jako pravé, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.⁵⁴

Skutkovou podstatu naplní pachatel, který udá pozměněné nebo padělané peníze jako pravé, když mu těmito penězi bylo placeno jako pravými. Pachatelem může být kdokoli, kdo je odlišnou osobou od padělatele a to jak právnická tak i fyzická osoba.⁵⁵

⁵³ Zákon č. 40/2009 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s.464. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>. ISSN 1211-1244.

⁵⁴ tamtéž

⁵⁵ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury : k 1.8.2011*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, 1367 s. ISBN 978-80-7263-677-8.

Rozdíl oproti § 233 je v tom, že v případě udávání padělaných a pozměněných peněz pachatel jako pravé udá padělané nebo pozměněné bankovky, kterými mu bylo placeno jako pravými. Zatímco pachatel trestného činu dle § 233 udá padělané peníze, které získal jinak než tak, že mu jimi bylo zapláceno.⁵⁶

Původně místo zákazu činnosti byl v předchozím zákoně peněžitý trest.

Trestný čin Výroba a držení padělatelského náčiní podle § 236 TZ

Změnou vůči staršímu trestnímu zákonu je rozšíření skutkové podstaty o nabízení a zpřístupnění prostředku nebo jeho součásti, postupu nebo pomůcky určeného k padělání a pozměňování peněz. Nově je v ustanovení jmenován počítačový program, který může soužít k padělání a pozměňování peněz nebo platebních prostředků.

(1) Kdo vyrobí, nabízí, prodá, zprostředkuje nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává nástroj, zařízení nebo jeho součást, postup, pomůcku nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k padělání nebo pozměnění peněz nebo prvků sloužících k ochraně peněz proti padělání anebo vytvořený nebo přizpůsobený k padělání nebo pozměnění platebních prostředků, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.⁵⁷

Objektem je zprostředkovaná ochrana tuzemských i cizích peněz proti padělání a pozměňování. Tento trestný čin má velice blízko k přípravě trestného činu dle § 233. Rozdíl je v tom, že u § 233 příprava musí směřovat k individuálně určenému trestnému činu. Ale u § 236 se jedná o padělatelské náčiní, které je obecně určené k padělání nebo pozměňování peněz, bez vztahu ke konkrétnímu trestnému činu. Trestným činem je již samotná výroba, nabízení, prodej atd. takového padělatelského náčiní bez ohledu na to, jestli ji výrobce nebo někdo jiný zamýšlí použít.⁵⁸

⁵⁶ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 ž 421. Komentář. 1. Vyd. Praha: C.H.Beck, 2010. 2011 s. ISBN 978-80-7400-178-9

⁵⁷ Zákon č. 40/2009 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s.464. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>. ISSN 1211-1244.

⁵⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 ž 421. Komentář. 1. Vyd. Praha: C.H.Beck, 2010. 2011 s. ISBN 978-80-7400-178-9

Vysvětlení jednotlivých pojmů jako je nástroj, zařízení, postup, zpřístupnění atd. jsou uvedena v komentáři trestního zákoníku, z důvodu rozsahu práce zde nebudou tyto pojmy vysvětleny.

Tresty pro pachatele, jako důsledek jsou vyjmenovány přímo v odstavci 1.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 při výkonu svého povolání.⁵⁹

Okolnost při výkonu povolání znamená, že pachatel svého povolání využil pro snadnější spáchání trestného činu. Například si v zaměstnání obstaral barvy, papír nebo si vyrobil formu na mince. Musí zde být zřetelný úmysl.

Trestný čin Neoprávněná výroba peněz podle § 237 TZ

Je dalším ustanovením, které je v našem trestním právu nové. Starý trestní zákon ho neupravoval, vznikl v rámci harmonizace našeho práva s právem Evropské unie.

(1) Kdo neoprávněně, s použitím zařízení nebo materiálů k výrobě peněz určených a držných v souladu se zákonem, vyrobí peníze nebo prvky sloužící k ochraně peněz proti padělání, nebo kdo neoprávněně vyrobené peníze nebo prvky sloužící k ochraně peněz proti padělání sobě nebo jinému opatří, uvede do oběhu nebo přechovává, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.⁶⁰

§ 237 byl do trestního zákoníku přidán kvůli návaznosti a souladu s Rámcovým rozhodnutím Rady ze dne 6. prosince 2001 o zvýšené ochraně trestními a jinými sankcemi proti padělání ve spojitosti se zaváděním eura. Má za účel ochranu eura proti padělání, ve členských státech, které přijaly euro jako jednotnou měnu.

V trestním zákoníku byla tato skutková podstata upravena proto, aby v souvislosti s měnovým opatřením a rostoucí roli měny ve vztazích mezi státy byl zajištěn odpovídající postih forem jednání, které narušují měnovou stabilitu. Měnovou stabilitu narušují výrobou

⁵⁹ Zákon č. 40/2009 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s.464. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>. ISSN 1211-1244.

⁶⁰ tamtéž

peněz za použití materiálů a zařízení k tomu určených. Jedná se tedy o výrobu „pravých“ peněz, ale je porušeno právo institucí, které výrobu peněz zadávají a udávají je do oběhu.⁶¹

Jedná se o peníze vyrobeny mimo zadané dodávky ČNB. Může jít i o peníze dosud nevydané, jako jsou nové vzory nebo nová měna před tím, než začne platit.

(2) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu.

(4) Příprava je trestná.⁶²

Pojmy organizovaná skupiny, značný rozsah, velký rozsah byly rozebrány již u komentáře k § 233. Není potřeba se k nim tedy již vracet.

Společné ustanovení dle § 238 TZ

Ochrana podle § 233 až 237 se poskytuje též penězům a platebním prostředkům jiným než tuzemským a tuzemským a zahraničním cenným papírům.⁶³

b) Mikroekonomické důsledky

Dalším typem důsledků pro jednotlivce jsou důsledky ekonomické. Jestliže v této části bude zaměřeno na jednotlivce, takové důsledky chápeme jako mikroekonomické důsledky. Bez ohledu na to, zda se jedná o právnickou osobu, fyzickou osobu nebo osobu přijímající padělané peníze pachatel ji způsobuje určitou újmu, která není nějak kompenzována.

⁶¹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 ž 421. Komentář. 1. Vyd. Praha: C.H.Beck, 2010. 2011 s. ISBN 978-80-7400-178-9.

⁶² Zákon č. 40/2009 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s.464. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>. ISSN 1211-1244.

⁶³ tamtéž

Mikroekonomické důsledky jsou v současné době více nebezpečné, než důsledky makroekonomické, které budou analyzovány níže. Jsou nebezpečnější, protože nejvíce postiženými paděláním a pozměňováním peněz jsou osoby, které falešné bankovky či mince přijmou. Ekonomický důsledek na příjemce bankovky padá plnou vahou, protože nelze požadovat žádnou náhradu škody.

Padělané a pozměněné bankovky a mince jsou příjemci peněz bez náhrady škody zabaveny.⁶⁴ Náhrada škody v tomto případě nemůže přicházet v úvahu, protože by tak byla ohrožena kontrola ze strany příjemců padělaných peněz. Zákonodárci se tak snaží zajistit co možná největší šanci zadržení padělané bankovky či mince v nejkratším možném termínu po přijetí padělané bankovky. Cílem je zadržení padělaných peněz ihned při prvním pokusu udání falešných peněz do peněžního oběhu.

c) Narušení důvěry

Dalším důsledkem pro jednotlivce, který plyne z paděláním a pozměňování peněz je narušení důvěry jednotlivců vůči platebnímu systému. Snížení důvěry v platební systém se může jevit jako zanedbatelný důsledek, ale narušení důvěry v platební systém sebou nese další nebezpečí. Lidé a pokladníci mohou cítit obavu z přijímání hotovosti. Obchodní transakce se tímto zpomalují nebo se vůbec neuskuteční, protože příjemce bankovky není ochoten přijmout riziko přijetí padělané bankovky. Tato situace může nastat zejména, jedná-li se o bankovky nominální hodnoty, které jsou často padělávané nebo bankovky nějakým způsobem poškozené.

Na mikroekonomické důsledky a narušení důvěry v platební systém navazují ostatní důsledky, které působí na celou ekonomiku země.

3.2.3 Důsledky paděláním a pozměňování peněz pro ekonomiku

V této části budou zkoumány důsledky, které z paděláním a pozměňování peněz plynou pro ekonomiku jako celek. Důsledky pro ekonomiku jsou v této diplomové práci zajímavým jevem. Dochází zde totiž k propojení právní ochrany peněz s ekonomickými jevy. Právní normy stanovují paděláním a pozměňování peněz za trestné, a jedním z důvodů je právě vliv

⁶⁴ Zákon č. 40/2009 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s.464. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>. ISSN 1211-1244.

na ekonomiku státu. Jak jsme se mohli přesvědčit v části věnované množství padělků zadržovaných na území ČR, není počet padělků vysoký natolik, aby ovlivnil ekonomiku České republiky zaznamenaným způsobem. Jistotou je, že do jisté míry narušuje funkce peněz a v případě udání velkého množství padělků do oběhu by mohl ovlivnit ekonomiku i dalšími způsobem, jako příklad můžeme uvést inflaci.

a) Základní funkce peněz

Základní funkce peněz jsou prostředek směny, zúčtovací jednotka a uchovatel hodnoty. Všechny tři jsou pro ekonomiku nesmírně důležité. Níže budou rozebrány jednotlivé funkce peněz a to, jak je ovlivňuje jejich padělání a pozměňování.

Nejdůležitější funkcí je prostředek směny. V části věnované historii peněz je uvedeno, že peníze vznikly kvůli nedostatkům barterového obchodu. Ke směně zboží za zboží jiné není nutné vyhledat osobu, která chce přijmout naše zboží a vyměnit ho za pro nás potřebný statek. Peníze tím usnadňují obchodní operace mezi partnery a velmi je urychlují. Vzniklo ale riziko přijetí padělku bankovky či mince. Dnes si fungování ekonomického systému bez peněz není možné představit. Aby peníze mohly tuto funkci plnit, musí splňovat několik vlastností. Musí být dělitelné, což pro tuto práci není až tak důležité, ale hlavně musí mít **určitou hodnotu** a musí být **ochotně přijímány**. Zde nastává problém, pokud jsou peníze padělané, protože tyto vlastnosti padělané peníze nemají. Nikdo z nás není ochoten padělek přijmout, jelikož falzum bankovky či mince pro nás nemá žádnou hodnotu.

Při směně očekává jeden subjekt za své zboží protihodnotu od druhého subjektu, kterou přijetím padělku nedostává. Naopak mu místo hodnoty roste riziko, že si takového padělku nevšimne a sám bude stíhán za pokus o udání padělku do oběhu.

Funkce zúčtovací jednotky je pro ekonomiku také velice důležitá. Prostřednictvím peněz je stanovována cena za zboží či služby. Padělané peníze ani tuto funkci nesplňují, protože jak bylo zmíněno výše, žádnou hodnotu nemají. Naopak dokáží při velkém množství cenovou hladinu ovlivňovat. Padělané peníze tak nepředstavují společný jmenovatel pro hodnoty zboží různého druhu, bez kterého je ekonomický systém téměř nepředstavitelný.

Padělané bankovky a mince jsou jako uchovatel hodnoty nepoužitelné, protože mají nulovou hodnotu. Kvůli likviditě se snaží lidé držet část finančních prostředků ve formě peněz. Je jasné, že za padělané peníze si v budoucnu nic nekoupíme. Peníze, které by sloužily jako uchovatel hodnoty a jsou padělané, v budoucnosti způsobí pravděpodobně ještě o mnoho

vyšší škodu, v případě odhalení padělku, než pokud by byly nevědomky do oběhu udány ihned. Samozřejmě je s tímto spojena i možnost sankce za udání padělku do oběhu.

Základní funkce peněz narušují padělky peněz ve všech bodech. Na základě těchto tří funkcí bude dále zkoumáno, jaké další škody mohou padělky ekonomice napáchat.

b) Zpomalování peněžního oběhu a ekonomického růstu

Padělatelé mohou svou činností zpomalit peněžní oběh a tím způsobit zpomalení ekonomického růstu. Zpomalení peněžního oběhu je docíleno prostřednictvím udávání falešných peněz do oběhu. Zvláště při medializaci výskytu padělků se může ve společnosti šířit panika z přijetí padělané bankovky. Pokladníci tak kontrolují zejména bankovky, které jsou nejčastěji padělané, mnohem pečlivěji, kontrola jim zabere více času a někteří nejsou ochotni bankovku přijmout, pokud se jim zdá podezřelá, ačkoli se o padělek nemusí jednat.

Pokud se padělek bankovky vyskytuje ve velkém množství a je natolik kvalitní, že bývá přijat, vznikají velké ekonomické ztráty jednotlivým subjektům. Ztráta jim není nějak nahrazena a dochází ke zpomalování ekonomického růstu a prosperity země.

Pokud by počet padělaných peněz v ekonomice razantně vzrostl, mohl by ji dále ovlivnit následujícími způsoby.

c) Inflace

Inflace dokáže být pro ekonomiku a hlavně pro jednotlivé subjekty velmi nebezpečná. Inflace je velmi rozsáhlý pojem, který ovlivňuje mnoho faktorů a veličin. V této diplomové práci je pojem inflace zjednodušena na míru, která stačí pro objasnění vlivu padělaných peněz na ekonomiku.

Pro účely práce je využita definice monetaristického přístupu k inflaci. Monetaristé chápou inflaci jako dlouhodobý růst cenové hladiny vyvolaný nadměrnou emisí peněz.⁶⁵

Nebude zde rozebírána emise peněz jako taková, ale pro potřeby práce bude nahrazena emise peněz právě zvýšeným množstvím padělku udaných do oběhu.

Ceny statků jsou závislé na množství peněz v oběhu, jak předpokládá teorie. Přímoúměrnou se tak zvyšuje cenová hladina, pokud roste množství peněz v oběhu. Inflace vzniká

⁶⁵ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.

díky zvýšení cenové hladiny v ekonomice. Udání padělků do oběhu ve větším množství má na svědomí většinou černá ekonomika státu, která bude krátce zmíněna níže. Černá ekonomika může na padělcích vydělávat, protože s nimi platí za služby a zboží, které jim přinese určitou hodnotu, vzhledem k tomu, že za ně platí padělky, které žádnou hodnotu nemají. Padělky se tak ve větším množství nenápadně dostávají do ekonomiky. Nebezpečí hrozí, protože se zvyšuje množství peněz v oběhu, zvedá se cenová hladina, ale lidem se stálými příjmy se jejich důchod nezvyšuje. Inflace tak snižuje životní úroveň a nutí občany státu, aby si více půjčovali finanční prostředky k pokrytí výkyvů způsobených růstem cenové hladiny. Růst cen vyvolá u spotřebitelů odklad nákupu. Nakonec vznikne přebytek nabídky peněz po poptávce, což může vést k rozpadu měnového systému.

d) Zločinecké spolky

Výnosy z padělání a pozměňování peněz by v případě velkého množství padělků putovaly ke zločineckým skupinám, které udaly padělky do oběhu. Tím by se jejich bohatství zvyšovalo. Jedním z problémů je neodvádění daní takovýchto subjektů, stát pak může strádat a nemá dostatek prostředků na vyplácení sociálních dávek, budování infrastruktury apod. Dochází tak ke zpomalování ekonomiky a jejího růstu. Dalším problémem je zvyšující se zisk takových spolků a jejich sílící postavení. Mohou vyvíjet tlak na vládu, navyšovat své zisky, a dále rozvíjet svou nezákonnou činnost. Což by v krajním případě mohlo vést k institucionálnímu útoku na měnu.

a) Útok na měnu a stát

Útok na měnu má pro zemi kritické následky a projeví se destabilizací země, rozvratu měny a velkém propadu ekonomiky. Takový útok může být iniciován cizí zemí nebo výše zmíněným zločineckým spolkem. V případě české koruny zřejmě takovýto útok nehrozí, ale pokud se jedná o měnu velkých států nebo uskupení, jakými jsou například EURO nebo USD, mohl by takovýto útok nastat.

Historicky neznámější útok na měnu je v úvodní kapitole zmíněná nacistická operace Bernhards. Anglie měla být zaplavena falešnými librami, což mělo tamní ekonomiku přivést k hospodářskému chaosu a rozvratu měny. Falešné libry měly být ve velkém shazovány nad Londýnem, měly vyvolat zmatek, britská ekonomika se měla otrást v základech. Ve skutečnosti ale byli falešnými penězi vypláceni špióni, zvědové a donašeči, ke shazování falešných liber nikdy nedošlo.

Mikroekonomické a právní důsledky jsou počítovány i v případě menšího množství padělku. Naštěstí se padělky ve velkém množství nevyskytují a proto ekonomika našeho státu ani státu EU ohrožena není. Mohlo by však k tomu dojít a proto jsou v kapitole číslo 4 zhodnoceny možnosti ochrany a eliminace padělatelské činnosti.

4 Možnosti potlačení a ztěžování padělatelské činnosti

V kapitole věnující se možnostem potlačení a ztěžování padělatelské činnosti na základě předchozí analýzy a syntézou zjištěných skutečností budou odhaleny nástroje, které mohou pomoci k eliminaci rizik spojených s paděláním a pozměňováním bankovek a mincí. Postupně jsou přiřazeny jednotlivé nástroje ke snížení různých rizik. Je zachována struktura práce, která se nejdříve zaměřuje na možnosti ochrany bankovek z hlediska ochranných prvků, tisku a papíru. Dále je zhodnocena právní úprava padělání a pozměňování peněz a možnosti jednotlivých institucí při výkonu pravomocí. V předchozích částech byly představeny některé zásahy EU i v oblasti padělání a pozměňování peněz, z tohoto důvodu bude přiblížena ochrana z pohledu mezinárodní spolupráce. V poslední části této kapitoly jsou nastíněny možnosti, které by potencionálně mohly snížit padělatelskou činnost nad rámec stávající ochrany proti padělání a pozměňování peněz.

4.1 Ochrana fyzické formy bankovky

V první kapitole diplomové práce byla v krátkosti shrnuta historie peněz a postupný vývoj bankovek a mincí. Zde bude na první kapitolu navázáno a bude zhodnocena ochrana fyzické formy peněz. Bankovka je chráněna různými prvky. Některé je možné jednoduše identifikovat a na první pohled dokážeme odhalit padělek. Důležité je začít od těch nejjednodušších a nejlépe rozeznatelných až po ty náročnější. Samozřejmostí jsou ochranné prvky jednotlivých bankovek, technika tisku a papír samotný. V souladu se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance má ČNB výhradní právo vydávat do oběhu bankovky a mince. Bankovky tiskne Státní tiskárna cenin Praha a produkcí mincí je ČNB pověřena Česká mincovna v Jablonci nad Nisou.

4.1.1 Ochranné prvky

Ochranné prvky bankovek je nutné přivést k bezchybnosti. Potřeba stále dokonalejších ochranných prvků je vyvolána rychlým vývojem technického vybavení padělatelů. Technika se stále zdokonaluje a určitým způsobem usnadňuje padělatelům jejich činnost. Proto i stát musí reagovat na nové technologie a stále vylepšovat nebo přidávat ochranné prvky.

Zdokonalování a vylepšování ochranných prvků má na starosti ČNB. Na českých bankovkách je v současné době 6 až 8 ochranných prvků v závislosti na nominální hodnotě bankovky, které mají za úkol ztížit padělatelům jejich trestnou činnost. Znalost ochranných prvků je pro občana jedním ze základních znalostí nutných k tomu, aby se úspěšně vyhnul přijetí padělku bankovky či mince. Na webových stránkách ČNB je výborně zpracovaná animovaná prezentace ochranných prvků bankovek, která je možná spustit i přes mobilní telefon. ČNB se inspirovala u států, jakými jsou Austrálie, Velká Británie a centrální bankou Evropské unie, které se snaží zvýšit povědomí o ochranných prvcích bankovek.

V následující části jsou uvedeny ochranné prvky podle toho, jak složitá a časově náročná je jejich kontrola při přijetí bankovky. K rozpoznání padělku bankovky je naprosto nutné znát následující ochranné prvky. V jednotlivých příkladech jsou použity bankovky nominální hodnoty 500 a 1000 Kč, protože ty jsou, jak jsme zjistili, nejčastěji padělanými bankovkami za několik posledních let.

Veřejné povědomí o ochranných prvcích je zkoumáno v dotazníku v příloze č. 5 v otázkách č. 4, 5 a 6.

V obrázku č. 4.1 je vyznačeno umístění jednotlivých ochranných prvků. Číslo jedna je umístění vodoznaku. Následné chronologické pořadí čísel vyjadřuje umístění dalších ochranných prvků až po číslo 8, které je pozicí ochranného prvku mikrotextu.

Obrázek 4.1 : umístění ochranných prvků

Zdroj 4.1. : <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

a) Vodoznak

Na obrázku č. 4.1 je vodoznak vyznačen číslem 1. Vodoznak je nepochybně jedním z nejznámějších ochranných prvků bankovek. To dokazuje i dotazník v příloze č. 5, kde je v otázce č. 6, která zkoumá znalost jednotlivých ochranných prvků.

Protože je vodoznak natolik známý, bývá velmi často padělán a je relativně snadno padělatelný. Zřetelná viditelnost vodoznaku z něj dělá dobře známý ochranný prvek. Stačí se na bankovku podívat proti světlu.

Obrázek 4.2 : Vodoznak

Zdroj 4.2 : <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

Patří také mezi nejdéle užívané ochranné prvky bankovky. Vodoznak vzniká v mokré fázi výroby papíru. Jakmile odteče přebytečná voda, jsou vlákna přitlačena válcem (egutér), který nese plastické vyobrazení vodoznaku. V místech kde jsou v egutéru výstupky vzniknou světlá místa, v prohlubních naopak místa tmavá, protože je zde větší vrstva papíru. Existují tři duhy vodoznaku. **Negativní vodoznak**, u kterého jsou kreslicí místa světlejší než okolní papír, **pozitivní vodoznak**, který je opakem a **stupňovitý vodoznak**, který se vyznačuje tím, že mezi světlými a tmavými místy jsou plynulé přechody.⁶⁶

U bankovek české měny je použit lokální stupňovitý vodoznak. Vodoznak je umístěný na levé straně bankovky ve střední části nepotištěného okraje. Jeho vyobrazení je portrét významné osobnosti z českých dějin, která je vyobrazena i na pravé straně bankovky. Vyobrazení vodoznaku je zrcadlově obrácené vůči portrétu na lícové straně bankovky.

⁶⁶ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1.vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

U novějších vzorů bankovek z let 2007 až 2009 je vodoznak doplněn o negativní (světlé až bílé) hodnotové číslo bankovky a drobný ornament. Tato změna se týká bankovek v hodnotě 500 až 5000 Kč. Jsou to nové prvky vodoznaku, které mají ztížit padělatelskou činnost, je tedy nutné znát jejich obrazy. U nominální hodnoty 500 Kč je drobným ornamentem petrklíč, u 1000 Kč lipový květ, u 2000 Kč jde o ornament podobný znaku eura a 5000 Kč bankovka má ve vodoznaku sedící orlici. Vyobrazení jednotlivých vodoznaků bankovek nových vzorů lze najít v příloze č. 6.⁶⁷

Nejčastěji bývají vodoznaky padělány tiskem. Zpravidla bílou nebo šedou barvou je vytištěn spíše na rubové straně, aby šel vidět jen proti světlu. Jsou zachyceny jen ty nejvíce kontrastní části obrazu. Lze snadno rozpoznat tím, že stranu, na které je vodoznak umístěn, sklopíme a tím vodoznak nápadně vystoupne. Dalšími technikami jsou autotypické mřížky a z nich vyrobené tiskové destičky, které jsou přesnější, ale stejně tak odhalitelné. Občas se vyskytnou i padělky, na kterých je vodoznak nakreslen ručně.⁶⁸

b) Okénkový proužek s mikrotextem

Obrázek 4.3 : Okénkový proužek s mikrotextem

Zdroj 4.3 : <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

Na obrázku č. 4.1 je okénkový proužek vyznačen číslem 2. Stejně jako vodoznak je dobře zřetelným ochranným prvkem. Je druhým nejčastěji uváděným ochranným prvkem (příloha č. 5) Jedná se také o ochranný prvek, který vytvořen u výroby papíru. Vznikl po druhé světové válce v Anglii a má návaznost na výše zmíněné padělání librových

⁶⁷ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *České bankovky – animace* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

⁶⁸ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

bankovek v koncentračních táborech. Tvořil další ochranný prvek, protože vodoznak se podařilo nacistům napodobit. Dříve byl z kovu a v současnosti se vyrábí z umělé hmoty.

Na českých bankovkách je ochranný proužek opatřen mikrotextem, dle vzoru je znázorněna buď jen nominální hodnota bankovky u starších vzorů, nebo zkratka ČNB a nominální hodnota bankovky u nových vzorů. U starších vzorů proužek vystupuje v šesti intervalech u novějších pouze v pěti intervalech. Na lící straně je vidět vystupující část ochranného proužku a proti světlu proužek celý. Na rubové straně proužek nevystupuje. U starších vzorů měnil proužek barvu jen z kovové na lesklou barvu u nových vzorů lze spatřit při různých úhlech kovovou, hnědofialovou a zelenou barvu.

Tento ochranný prvek bývá padělán dvěma způsoby. Prvním je nalepení staniolu na bankovku v místech, kde proužek vystupuje v daných odstupech. Lze jej jednoduše odhalit proti světlu, chybí totiž celistvost proužku. Druhou možností je „prošíť“ proužku přes papír před tiskem a zakrytí jeho částí bílou barvou. U obou způsobů často chybí mikrotext. Téměř 100% kontrolou je tmavý žebříček vytvořen v místech, kde je ochranný proužek zanořen do papíru bankovky. Příklad je v příloze č. 7. Padělatelé se ani nesnaží napodobit tento prvek, je tak velmi dobrým rozpoznávacím prvkem originálu bankovky.⁶⁹

c) Barevná vlákna

Obrázek 4.4 : Barevná vlákna

Zdroj 4.4 : <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

Na obrázku č. 4.1 jsou barevná vlákna vyznačena číslem 3. Barevná vlákna jsou dalším ochranným prvkem, který vzniká již při výrobě papíru. Jedná se o v papíru zapuštěná

⁶⁹ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1.vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

a pouhým okem viditelná vlákna o délce 6mm a oranžové barvy. Barevná vlákna jsou náhodně rozmístěny po celé ploše bankovky. Nejlépe jsou vlákna patrná na bílých okrajích bankovky a také na bílém pruhu, kde se nachází vodoznak.⁷⁰ Část těchto vláken může být neviditelná a rozsvítí se až při podsvícení UV světlem.

Padělatelé je napodobují jemným perem, barevným inkoustem nebo nalepením. Rozpoznat falešné barevné vlákna lze tím, že nalepené nebo nakreslená barevná vlákna nejsou zapuštěná z části do papíru tak jako ty pravé.⁷¹

d) Soutisková značka

Obrázek 4.5 : Soutisková značka

Zdroj 5.5 : <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

Umístění soutiskové značky na obrázku č. 4.1 je označeno číslem 4. Tento ochranný prvek má na bankovkách různou polohu. Nejčastěji je umístěna u vodoznaku a nominální hodnoty bankovky. Je viditelná z obou stran bankovky. Na každé straně je jen část soutiskové značky. Při pohledu proti světlu je soutisková značka vidět celá. Jednotlivé části na sebe musí přesně navazovat. U českých korun je soutisková značka kruhového tvaru s písmeny ČR, které jsou čitelné při průhledu proti světlu uvnitř kruhu.⁷²

⁷⁰ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *České bankovky – animace* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

⁷¹ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

⁷² ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *České bankovky – animace* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

e) Skrytý obrazec

Obrázek 5.6 : Skrytý obrazec

Zdroj 5.6 : <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

Umístění skrytého obrazce na obrázku č. 4.1 je označeno číslem 5. Skrytý obrazec je dalším ochranným prvkem, který obsahují všechny bankovky české měny. Je umístěn na lícní straně a z rubové strany není viditelný. Najdeme jej vždy v dolním levém rohu bankovky na rameni nebo nad ramenem portrétu osobností českých dějin. Je lehce rozpoznatelný i pro laika. Skrytý obrazec tvoří číslice příslušné nominální hodnoty bankovky.

Při pohledu na bankovku shora je obrazec skrytý jak naznačuje jeho název. V závislosti na sklopení bankovky na delší či kratší straně je obrazec buď pozitivní, nebo negativní. Při sklopení z pohledu delší strany ve výši očí je viditelný skrytý obrazec pozitivní, tedy tmavý.⁷³

f) Mikrotext

Obrázek 4.7 : Mikrotext rub a líc

Zdroj 4. 7. : <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

⁷³ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *České bankovky – animace* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

Na obrázku č. 4.1 je mikrotext označen číslem 8. Mikrotext je posledním ochranným prvkem, který najdeme na všech bankovkách české měny. Stejně jako skrytý obrazec je jeho vyobrazením nominální hodnota bankovky. A to v číselném nebo slovním vyjádření. Jeho zvláštností je, že na každé bankovce je napsán jiným stylem. Není ani pravidlem, že je na lícové straně číselný a na rubové slovní. Stejně tak mohou být vytištěny v různých směrech. Vyobrazení mikrotextů jednotlivých bankovek je uvedeno v příloze č. 8. Mikrotext je pouhým okem špatně viditelný, proto je lepší využít lupu ke zvětšení.

Mikrotext je na bankovkách vytištěn tiskem z hloubky i tiskem z plochy. Jeho umístění se liší u jednotlivých bankovek. Na lícové straně (avers) je mikrotext skryt v barevném vodorovném pruhu napravo od portrétu, v němž je i nominální hodnota bankovky. Na rubu (revers) je mikrotext stejně jako na lícové straně v pruhu základní barvy bankovky. Ten je umístěn svisle mezi státním znakem a širokým bílým pruhem, ve kterém je umístěn vodoznak. Mikrotext na lícové straně je vždy vyjádřen číselnou nominální hodnotou bankovky. Na rubové straně je mikrotext napsán písmem, kromě dvoustekorunové bankovky. U bankovek vyšších nominálních hodnot je ještě přidáno jedno pole s mikrotextem u portrétu na lícové straně a státního znaku na rubové straně. Tento mikrotext je tvořen iniciálami osobnosti na bankovce. U pětisetkorunové bankovky jsou to například iniciály „BN“.⁷⁴

g) Proměnlivá barva

Obrázek 4.8 : proměnlivá barva

Zdroj 4.8 : <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

Umístění proměnlivé značky na obrázku č. 4.1 je označeno číslem 6. Je jedním ze dvou ochranných prvků, které se nevyskytují na všech bankovkách české měny. Před rokem 2009 ji bylo možno najít až u tisícikorunové bankovky a vyšších, ale u nového vzoru pětisetkorunové

⁷⁴ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *České bankovky – animace* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

bankovky z roku 2009 je tento ochranný prvek obsažen i zde. Stalo se tak kvůli zvýšení bezpečnosti pětisetkorunové bankovky a ztížení padělatelské činnosti u bankovky, která je jednou z nejčastěji padělaných. Bankovka nominální hodnoty 500 Kč vzoru z roku 1997 tedy tento ochranný prvek nemá. Proměnlivá barva je u každé bankovky, která ji obsahuje, pozorovatelná na ornamentu určitého tvaru. Tvary jednotlivých ornamentů můžeme porovnat dle přílohy č. 9.

Zmíněný ochranný prvek je založen na tzv. optickém efektu. Ornament vytištěný speciální tiskovou barvou mění svou barvu v závislosti na tom, jak sklopíme bankovku proti dopadajícímu světlu. Zlatá až bronzová barva se mění na zelenou.⁷⁵

h) Iridiscentní pruh

Obrázek 4.9 :Iridiscentní pruh na 1000 Kč bankovce

Zdroj 4.9 : <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

Tento ochranný prvek je na obrázku č. 4.1 označen číslem 7. Je druhým ochranným prvkem, který se vyskytuje jen na některých bankovkách české měny. Najdeme ho na všech bankovkách počínaje nominální hodnotou než 1000 korun a vyšší a všech platných vzorech jednotlivých bankovek. Iridiscentní znamená duhově proměnlivý a je umístěn vždy na lícové straně.

Iridiscentní pruh o šířce 20mm je situován na pravém okraji bankovky. Má rovné okraje a je jednobarevný. Při pohledu na bankovku shora se jeví jako průhledný nebo slabě okrově zbarvený. Pokud je bankovka sklopena proti světlu získává tento ochranný prvek fialový nádech s kovovým odleskem. Na pravé straně pruhu jsou světle vyznačeny číslice příslušné nominální hodnoty bankovky. Při sklopení bankovky se tyto číslice jeví jako tmavé.⁷⁶

⁷⁵ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *České bankovky – animace* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>

⁷⁶ tamtéž

Iridiscentní pruh padělatelé nejčastěji napodobují využitím různých druhů laků, například laku na nehty.

4.1.2 Bankovkový papír

Bankovkový papír je druhem ceninového papíru. Slouží jako velmi důležitý prvek ochrany proti padělání a pozměňování peněz. Papír, na kterém je bankovka natištěna, je první věc, které si při přijetí bankovky vědomě či nevědomě můžeme všimnout. Omak, který je oproti klasickému kancelářskému papíru odlišný může být prvním varováním, že se jedná o padělanou bankovku. Jako jeden z ochranných prvků uvádí pocit z papíru i někteří respondenti v dotazníku v příloze č. 5.

Bankovkový papír musí být vyráběn pod ochranou, je neustále odpočítáván, a pokud dojde k odchylce, musí být komisionálně zničen. Hlavními požadavky, které jsou na bankovkový papír kladeny, jsou pevnost, pružnost a odolnost. Je potřeba aby snesl několik tisíc dvojohybů a byl odolný proti natržení. Při výrobě je důležitá snášenlivost velkého tlaku tiskových válců. Musí mít nízkou propustnost světla, aby se rub a líc navzájem nerušily.⁷⁷

Výrobní postup i složení bankovkového papíru samozřejmě nejsou zveřejňovány, je však známo, že papír neobsahuje dřevní vlákna. Většinou je tvořen ze 100 % vlákniny čisté bavlny, tak jak je tomu například u eurových bankovek.⁷⁸

Některé bankovky jsou tištěny na polymeru. Polymerové bankovky a jejich vliv na ochranu proti padělání jsou uvedeny v části věnované návrhům na ztížení padělatelské činnosti.

4.1.3 Metody tisku

Na bankovkový papír, který je vyroben dle požadavků centrální banky je potřeba natisknout vzor bankovky. Tisk bankovky má různá specifika. V krátkosti jsou v této podkapitole uvedeny tři druhy tisku, které se používají v České republice pro tisk bankovek. Tyto metody tisku slouží jako ochrana proti padělání a pozměňování peněz, protože padělatelé nedokáží všechny metody napodobit.

⁷⁷ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

⁷⁸ NAŠE MĚNA: *Nové eurobankovky* [online]. 2013 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.nove-eurobankovky-cs.eu/Eurobankovky/VYROBA>

Techniky tisku jsou při porovnání originální a padělané bankovky rozhodující. Laická veřejnost většinou tyto techniky tisku nerozezná, ale při určité úrovni znalosti jsou rozdíly padělaných bankovek viditelné.

a) Tisk z plochy

Tisk z plochy je také znám pod názvem ofsetový tisk. Tato metoda tisku jednoznačně převyšuje.

Pro tisk českých bankovek se používá metoda suchého ofsetového tisku. Na rozdíl od mokrého ofsetového tisku nepoužívá vlhčící roztok a tisk probíhá ze speciálních tiskových desek. Tištěný vzor vystupuje nad povrch tiskové desky a metoda suchého ofsetu umožňuje vyšší nános tiskové barvy. Je využíván i proto, že tiskové desky mají výrazně vyšší životnost.

Technika suchého tisku umožňuje současný tisk přední i zadní strany tiskového archu a tím eliminuje nepřesnosti soutisku při vícenásobném tisku. Této jeho vlastnosti se využívá při tisku soutiskové značky.⁷⁹

Výhodou tohoto tisku je možnost tištění mikropísem, která jsou tak malá, že pouhým okem jsou téměř neviditelná, ale pod lupou jsou jejich okraje dobře čitelná. Je využíván pro tisk kompletních obrazců rubových stran kromě knihtiskového označení série a pořadového čísla. Na lícové straně pak vše ostatní co není tištěno hlubotiskem.

b) Tisk z hloubky

Tisk z hloubky nebo také liniový hlubotisk je tradiční způsob tisku i ochrany především bankovek, dokladů a dokumentů. Na tiskové desce jsou vrypy, do kterých je zatřena barva a pod vysokým tlakem je přenášena na papír.⁸⁰

Tisk z hloubky je tradičním tiskem pro tisk bankovek. České bankovky se tisknou na tříbarvovém archovém stroji, ten umožňuje tisknout všechny barvy z jedné desky.

Hlubotiskem je natištěno na českých bankovkách skryté hodnotové číslo, u kterého díky hlubotisku funguje sklopný efekt. Dále jejím vytištěna lícová strana bankovky a na ní všechny texty, hodnotové číslo v bílém širokém pruhu, hmatové slepecké značky a hlavně portrét osobnosti.

⁷⁹ STÁTNÍ TISKÁRNA CENIN: *Techniky tisku* [online]. 2013 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.stc.cz/p-35-liniový-hlubotisk.html?p=35>

⁸⁰ tamtéž

Hlubotisk je totiž plastický a dobře nahmatatelný a padělatelé se ve většině případů nepokoušejí hlubotisk napodobit. Pokud ano, dělají to prolisem bankovky z druhé strany tak aby linky na lící straně vystoupily. Nejjednodušeji lze odhalit sklopením bankovky, tak jako skryté hodnotové číslo. Pokud je bankovka dostatečně sklopena, vystoupí tmavé vykreslení, které je vytištěno hlubotiskem, plošný tisk zmizí. Pokud padělatel natiskne bankovku inkoustovou nebo laserovou tiskárnou, nic nevystupuje a je vidět jen změt' barev.⁸¹

Portrét je z pohledu hlubotisku velmi zajímavým prvkem ochrany před paděláním. Lidský mozek si totiž dokáže velmi dobře zapamatovat obličeje. Tím že je portrét vytištěn tiskem z hloubky, obsahuje portrét i drobné linky, pokud padělatel vytiskne bankovku na tiskárně, některé linky zaniknou a osoba na portrétu vypadá, jako by zestárla. Mnoho padělků byla pokladníky odhalena tím, že se jim osobnost na portrétu zdála být podezřele ustaraná a jakoby zestárla. To je nevýhoda eurové měny, na bankovkách totiž nejsou portréty osob, ale různé slohy a na vyobrazení jsou budovy či okna. Ty jsou sice zajímavé, ale neplní tak stejnou funkci jako portrét významné osobnosti.⁸²

a) Tisk z výšky

Tisk z výšky je znám spíše jako knihtisk. Jeho vynálezce je velmi dobře známý Johan Gutenberg. Tisk z výšky patří mezi nejstarší tiskařské techniky.

Tiskne se vyvýšenými místy na tiskové desce, na kterých je nanесena barva. Technika se používá hlavně pro číslování bankovek. Na českých bankovkách jsou jím tištěny čísla bankovek a jejich série.⁸³

Charakteristikou tisku z výšky u linky je roztlačení barvy. Vytištěná linka nebo plocha je konturována v závislosti na množství barvy a tlaku desky.⁸⁴

4.2 Ochrana právní

Zamezit padělání a pozměňování peněz mají za úkol právní předpisy. Takovými předpisy jsou zákony, vyhlášky a nařízení Rady. Výklad hlavních právních předpisů je uveden již v kapitole 3.2 a 3.3. Zde jsou popsány ostatní ustanovení jako jedna z možností ztížení padělatelské činnosti.

⁸¹ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1.vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

⁸² tamtéž

⁸³ STÁTNÍ TISKÁRNA CENIN: *Techniky tisku* [online]. 2013 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.stc.cz/p-37-knihtisk.html?p=37>

⁸⁴ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1.vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.

4.2.1 Zákony a vyhlášky

Ochrana měny je jednou z nejdůležitějších ochran hospodářských trestných činů. Hlavními zákony na ochranu proti padělání a pozměňování peněz jsou zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník a zákon č. 6/1993 Sb. o České národní bance. S oběma jsme byli seznámeni již v části věnované právním důsledkům pro padělatele.

Částečný vliv na padělání a pozměňování peněz mají i vyhlášky ČNB. Jednou z nich je i vyhláška č. 553/2006 Sb. ze dne 30. listopadu 2006 o podmínkách, za kterých lze reprodukovat bankovky, mince, šeky, cenné papíry a platební karty a vyrábět předměty, které je úpravou napodobují. Ta má za úkol stanovit podobu reprodukcí bankovek tak, aby mohly být vyrobeny a zároveň nebyly padělky.

4.2.2 Nařízení Rady

S některými nařízeními bylo pracováno u právní metody výkladu právního předpisu, kdy byly popsány ustanovení, které vznikly v trestním zákoníku. Dalšími nařízeními Rady jsou pak následující.

Jde zejména o ochranu euromincí. Tedy o nařízení Rady č. 46/2009 ze dne 18. prosince 2008 a Nařízením Rady (ES) č. 2182/2004 ze dne 6. prosince 2004, které doplňují vyhlášku ČNB č. 553/2006 Sb. o reprodukcích.

4.3 Vnitrostátní a mezinárodní instituce, útvary a mezinárodní smlouvy

Velký vliv na padělatele a jejich trestní činnost mají i instituce, které mají na starosti měnu jako celek a stejně tak útvary, které mají za úkol chránit občany před trestněprávním jednáním. Ať už se jedná o instituce státní nebo mezinárodní. V krátkosti jsou uváděny jednotlivé z nich a jejich funkce při ochraně měny. Velmi důležitá je jejich spolupráce.

4.3.1 Centrální banky

a) ČNB

Česká národní banka je hlavní institucí, který má za úkol péči o měnovou stabilitu země. Je centrální bankou České republiky a vykonává dohled nad finančním trhem. Její činnost musí být v souladu se zákonem č. 6/1993 Sb. o České národní bance. Hlavními činnostmi jsou řízení platebního styku, peněžního oběhu a zúčtování bank.

Hlavním cílem ČNB je určování měnové politiky, vydávání bankovek a mincí, řízení peněžního oběhu, platebního styku a zúčtování bank. Jako centrální banka vykonává dohled nad bankovním sektorem, kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, penzijním připojištěním, družstevními záložnami, institucemi elektronických peněz a devizový dohled.⁸⁵

Díky monopolnímu postavení v oblasti vydávání bankovek a mincí může ČNB chránit peníze několika způsoby. Provádí výzkum a vývoj nových ochranných prvků a nových technik výroby peněz. Česká národní banka zajišťuje uměleckou, technickou a právní ochranu platidel proti padělání. Eviduje a podle stupnice nebezpečnosti posuzuje veškeré padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené na našem území.

a) Spolupráce centrálních bank

Spolupráce mezi jednotlivými centrálními bankami je velice důležitá a napomáhá ztěžování padělatelské činnosti. Spolupráce v oblasti boje proti padělání a pozměňování peněz je zaměřena zejména na ochranné prvky, informování o výskytu padělků a vyvíjení technologií, které znesnadňují činnost padělatelů.

Uskupení centrálních bank, které se zabývá ochranou měny, se nazývá Central Bank Counterfeit Deterrence Group (CBCDG). Je to uskupení 32 centrálních bank různých států a dalších orgánů, které jsou kompetentní vydávat bankovky. Na základě zkoumání padělání a pozměňování peněz tyto orgány navrhuji řešení, která by mohla ztížit padělatelům jejich činnost.⁸⁶

Jedním z výsledků této spolupráce je Counterfeit Deterrence Systém (CDS). Tento systém obsahuje většina hardwaru a softwaru v multifunkčních tiskárnách a počítačích. Systém vyvinula CBCDG tak, že dokáže zabránit počítačům a jiným zařízením zpracování digitálního obrazu bankovky a neumožní tak její reprodukci. Stále více se rozšiřuje a je obsažen ve většině kvalitnějších výrobků renomovaných značek.⁸⁷

⁸⁵ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *O ČNB* [online]. 2012 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/

⁸⁶ FORTRESS PAPER: *Security technology* [online]. 2012 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://globalpapersecurity.com/learning-more-about-the-cbcdg.htm>

⁸⁷ RULESFORUSE [online]. 2012 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.rulesforuse.org/pub/index.php?lang=cs>

4.3.2 Vnitrostátní útvary

Existují dva hlavní útvary, které mají na starosti bezpečí občanů vůči padělkům peněz a pozměněným penězům. Jedním z jejich úkolů je zamezovat padělatelům v jejich trestné činnosti a odhalit co největší množství padělků, které by jinak mohly být udány do oběhu.

Policie ČR a Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu

Hlavními úkoly Policie ČR je chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Plní také úkoly podle trestního řádu, na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, předpisy Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky.

Ve spolupráci s ČNB má na starosti i odhalování padělků, padělatelů a jejich dílen. Případy padělání a pozměňování peněz se zabývá Úřad služby kriminální policie a vyšetřování a její odbor Hospodářské kriminality. Na odděleních Hospodářské kriminality jsou vyčlenění pracovníci, kteří se zabývají přímo touto problematikou.⁸⁸

Při přivolání policisty k případu padělané bankovky, policista informuje dozorčí službu nebo operační středisko. Má za úkol zjistit totožnost padělatele, předkladatele nebo držitele padělku, a v případě zákonných důvodů ho zadržet. Zajistí totožnost svědků a případné důkazy, zjistí název právnické osoby a totožnost přijímatele padělku. Pokud se jedná o cizí měnu, jako například euro, ihned bezodkladně vyrozumí operační středisko Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie.⁸⁹

Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu je jedním ze specializovaných útvarů Policie ČR. Jedním z jeho odborů je i odbor padělání. Ten se zabývá paděláním měny, ale i ostatních cenin a skimmingu platebních karet. Provádí operativně pátrací činnost, analytickou, preventivní, metodickou, koordinační práci. Spolupracuje s Europolem a Interpolem, o které jsou v krátkosti zmíněny níže. Mimo jiné provádí odhalování, vyšetřování a zjišťování pachatelů trestných činů a jednou z oblastí je i padělání a pozměňování peněz a dalších platebních prostředků.⁹⁰

⁸⁸ *POLICIE ČR: O nás* [online]. 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>

⁸⁹ tamtéž

⁹⁰ *POLICIE ČR: ÚOOZ SKPV* [online]. 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>

4.3.3 Mezinárodní útvary a úmluva o potírání peněžokazectví

V části věnované kriminogenním faktorům byla jako jeden z faktorů uvedena migrace obyvatelstva. Z tohoto důvodu je velmi důležitá mezinárodní informovanost a koordinace v oblasti výskytu osob, které mohou být pro stát nebezpečné. Je nutná aktivní spolupráce mezi vnitrostátními a mezinárodními útvary. Mezinárodní úroveň spolupráce může být zajištěna také prostřednictvím mezinárodních úmluv.

a) Interpol

Interpol je mezinárodní policejní organizací, která má za úkol koordinaci států v boji proti trestné činnosti. Základním principem je spolupráce států, které má vést k vyhledání, pronásledování a zatčení osob páchajících trestné činy v různých zemích. V současné době má Interpol 190 členů a noví členové dále přibývají.⁹¹

V oblasti padělání a pozměňování peněz považuje Interpol za stále důležitější partnerství mezi donucovacími orgány, finančními institucemi a centrálními bankami. Stejně tak je pro něj důležitá bezpečnost polygrafického průmyslu a dodavatelů polygrafického zařízení. Snaží se odstranit překážky směrem k poskytování komplexních a koordinovaných řešení pro boj s moderní finanční trestnou činností.⁹²

Členské státy se na Interpol mohou obrátit, pokud v oblasti padělání a pozměňování peněz potřebují pomoci s:

- Klasifikací, analýzou a ukládáním vzorků originálních měn a padělaných bankovek,
- Vyhodnocením analytických zpráv členských zemí Interpolu,
- Určením pravosti bankovek, informacích o nově objevených padělcích
- Získání statistik nových trendů padělání na světových měnových trzích
- Organizací a účasti na mezinárodních kurzech týkajících se padělků měny

⁹¹ *INTERPOL: Connecting police for a safer world* [online]. 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.interpol.int/About-INTERPOL/Overview>

⁹² *INTERPOL: Connecting police for a safer world* [online]. 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.interpol.int/Crime-areas/Financial-crime/Counterfeit-currency-and-security-documents>

b) Europol

Obdoba mezinárodní policejní organizace Interpol. Vznikl v roce 1995, ale začal fungovat až 1. července 1999. Vznikl jako podpůrná organizace státům EU, kvůli zvýšení spolupráce v oblasti trestního práva. Jednou z jeho působností je i oblast padělání peněz.

Europol se snaží o zefektivnění spolupráce jednotlivých členských zemí, a to pomocí rozvoje informační i vzdělávací činnosti a policejním a soudním poradenstvím. Europol nemá výkonnou moc, a proto funguje na principu mezinárodní strategické spolupráce. Nemůže provádět zatčení apod.⁹³

c) Úmluva o potírání penězokazectví

Iniciátory Úmluvy o potírání penězokazectví byla Československá republika a Francie. Tato úmluva byla podepsána v dubnu 1929 v Haagu mezi dvaatřiceti zakládajícími členy. Spolu s Československem a Francií úmluvu podepsali i Albánie, Německo, USA, Rakousko, Belgie, Velká Británie, Irsko, Indie, Bulharsko, Čína, Kolumbie, Kuba, Dánsko, Svobodné město Gdaňsk, Španělsko, Francie, Řecko, Maďarsko, Itálie, Japonsko, Lucembursko, Monako, Norsko, Panama, Holandsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Jugoslávie, „SSSR“ a Švýcarsko.

Nejdůležitějším přínosem úmluvy je zařazení padělání a pozměňování peněz do sféry kriminálních deliktů. Penězokazci touto úmluvou přišli o právo politického azylu, kterého jim bylo běžně poskytováno.

Členové úmluvy se zavázali trestně stíhat všechny padělatele zákonných peněz, bez ohledu na jejich státní příslušnost, místo a trestně – právní ochranu se signatáři zavázali poskytovat i měnám jiných států. Tato úmluva působí dodnes jako nástroj proti padělání peněz.⁹⁴

⁹³ *EUROPOL: About Europol* [online]. 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/>

⁹⁴ *Papírové bankovky v ČR* [online]. 2008 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: http://www.bankovky.estranky.cz/clanky/zajimavosti/penezokazecka-aféra-dr_-meszarose.html

4.4 Potencionální možnosti vedoucí ke ztěžování padělatelské činnosti

Na základě získaných znalostí jsou v této části uvedeny možnosti, které by mohly vést ke snížení výskytu padělků peněz a ztížení padělatelské činnosti. Je možné oponovat tím, že česká měna již nebude dlouho platit a že zavádění dalších možností ochrany bankovky je v současné době zbytečné. Zavedení eura však bylo vládou odloženo a v současné době není znám termín, kdy by mělo euro v ČR začít platit. Vzhledem ke kyperské krizi lze předpokládat, že zavedení eura v České republice bude ještě pár let trvat a proto je důležité nadále vyhodnocovat možnosti potlačení padělatelské činnosti.

a) Informovanost

Informovanost obyvatelstva je jednou z nejdůležitějších forem ochrany proti padělání měny z hlediska rizika přijetí padělané či pozměněné bankovky. Informací o ochranných prvcích a jiných druzích ochrany bankovky je dostatek a jsou i kvalitně zpracovány. Je však potřeba tyto informace vyhledat aktivně, pasivních forem informací, které by směřovaly k občanům, mnoho není.

Je zřejmé, že i ČNB se snaží v této problematice vyvíjet činnost, která informovanost zlepší. Jedním z příkladů je animovaná prezentace, která přehledně uvádí podrobné informace o jednotlivých bankovkách, jejich dalších vzorech a ochranných prvcích. Tato aplikace byla nedávno spuštěna i pro mobilní telefony.

Velmi důležitou skupinou obyvatel, kterou je potřeba informovat jsou mladiství. Je potřeba zvýšit informovanost zejména z pohledu trestního zákoníku a jasně sdělit, jaké sankce a tresty mohou následovat, pokud se pokusí o padělání bankovky. Tuto situaci do budoucna pravděpodobně zlepší nově připravovaná finanční gramotnost, která má být zavedena do osnov základních škol.

Hlavní roli v informovanosti obyvatel hrají média. Bohužel se často stává, že neinformují o důležitých faktech, ale občas padělatelskou činnost vyzdvihují ve smyslu, že se jedná o zručného člověka, kterému se povedlo udat padělané bankovky. Navíc zveřejňují techniky, kterými se pokoušejí padělatele napodobit pravou bankovku. Možností by mohlo být zveřejňování trestů, které padělatelé za svou trestnou činnost u soudu dostali, nejen jaký trest jim hrozí.

V obou případech by měla být zdůrazňována skutečnost, že samotná příprava je trestná a že je trestné i udání bankovky, kterou jsme jako padělanou obdrželi. Což by nejen mohlo

snížit počet padělků, ale je zde možnost, že by se zlepšila i samotná kontrola přijímaných bankovek obyvatelstvem.

b) Zkvalitnění kontroly přijímaných bankovek

Zkvalitnění kontroly úzce souvisí s informovaností. Tato iniciativa by měla být vedena ze strany podniků, tak aby jim vznikaly co nejnižší škody. Na pozicích pokladníku často pracují zaměstnanci, kteří jsou spíše brigádníky. Je potřeba zvyšovat povědomí pokladníku tak, aby k přijímání padělaných bankovek nedocházelo a aby věděli, jak se mají v případě, že jim je předložena padělaná bankovka zachovat. Podniky nejspíše spoléhají na to, že padělaných bankovek se nevyskytuje mnoho a že případná ztráta by byla nižší než řádné proškolení zaměstnanců.

Změna postoje společnosti při kontrole bankovek je velmi potřebná. Bankovkám by měla být věnována větší pozornost při jejich směně. Bohužel trend, který vede ke spěchu, této formě ochrany proti padělání nepřispívá. Každodenní spěch a snaha navýšit zisk podniků brání kvalitnější kontrole peněz, protože kontrola by zabrala více času a zdržovala by tak zákazníky a připravovala by podnik o část zisku, kvůli pomalejšímu odbavení zákazníků.

c) Právo, politika, ekonomika a společnost

Z právního hlediska je ochrana měny dostatečná. Lze tak usoudit z nového trestního zákoníku. Je zde patrný tlak z EU, díky kterému byly dokonce sníženy trestní sazby, ale na druhou stranu byla rozšířena jednotlivá ustanovení, což vede ke zkvalitnění ochrany proti padělání a pozměňování peněz a zároveň k harmonizaci práva tuzemského a evropského.

Politická situace bude zřejmě do budoucna nadále neměnná, nelze tedy apelovat na politiky, aby se chovali, dle jejich funkce. Pokud by se přeci jen tato situace zlepšila, mohlo by to pozitivně ovlivnit padělatelskou činnost, protože by tak zanikl jeden z kriminogenních faktorů, které jsou popsány ve třetí kapitole. Možným přínosem by bylo i zabránění migrace osobám, které se pohybují mimo zákon.

Z ekonomického hlediska by bylo nejlepší pomocí v boji proti padělání peněz ustálení ekonomické situace, zvyšování zaměstnanosti a nevyvolávání rozdílu mezi sociálními třídami.

Společnost může přispět tím, že lidé si začnou všimnout věcí kolem sebe. Budou svým dětem poskytovat dostatek informací a kontrolovat, co dělají ve svém volném čase. Aby nedocházelo ke zbytečným udáváním padělků do oběhu jen díky dětské nerozváženosti.

d) Nové technologie ochrany peněz

Centrální banky všech zemí se snaží využívat nové technologie, stejně jako padělatelé. Technologický vývoj jde neustále kupředu a je potřeba zajistit, aby fyzická forma ochrany bankovky měla vždy náskok ve srovnání s komerčními informačními technologiemi. Multifunkční tiskárny padělatelům usnadnily jejich činnost a zpřístupnily padělání i pachatelům, kteří nedokáží být stejně zruční jako padělatelé, kteří vše vyráběli ručně. Nové technologie v oblasti ochrany peněz jsou uvedeny níže.

- **Systém CDS**

Systém CDS by mohl do budoucna ovlivnit padělatelskou činnost díky jeho schopnosti zabránit reprodukci bankovky na komerčně dostupných tiskárnách, scannerech a softwaru. Rozšíření tohoto systému všemi výrobci na všech komerčně dostupných technologiích by bylo pro ochranu měny velkým přínosem. Pokud by se podařilo i sledování jednotlivých uživatelů a jejich osobních počítačů nebo zařízení na digitální zpracování obrazu, bylo by pro orgány činné v trestním řízení odhalení pachatele mnohem jednodušší.

- **Kódování**

Podobným způsobem ochrany tisku bankovek je i kódování, které dle expertů používají někteří výrobci k jakémusi podpisu tiskárny, kdy je v textu zakódováno sériové číslo tiskárny, která dokument vytiskla. Milimetr velké tečky jsou údajně čitelné při podsvícení modrým LED světlem.

e) Plastové peníze

Plastové neboli polymerové bankovky jsou již ve světě využívány. Hlavně ve státech s drsným podnebím, kde by papírové bankovky dlouho nevydržely. Ale daly by se využít i jako ochrana proti padělatelům. Mohou totiž obsahovat inovativní ochranné prvky. Není sice možné využít některých stávajících ochranných prvků jako je vodoznak, ale umožňují jiné modernější ochranné prvky jako je průhledné políčko nebo hologram. Navíc tisk na multifunkční tiskárně na umělou hmotu je o dost složitější než tisk na papír.

f) Modernizace ochranných prvků

Vývoj ochranných prvků jde rychle kupředu a ČNB se snaží na tento vývoj reagovat. Příkladem může být okénkový proužek měnící barvu, který nahrazuje ČNB u nových vzorů

bankovek a u bankovek vyšších nominálních hodnot. Při modernizaci ochranných prvků je potřeba brát ohled na to, aby byly jednoduše rozeznatelné. Většina obyvatel nezná všechny ochranné prvky bankovek, a pokud by přibýly ještě další, nemuselo by to mít velký vliv na ztížení udání padělané bankovky do oběhu. Všeobecné povědomí o ochranných prvcích bankovek je zkoumán v dotazníku v příloze č. 5. Je zapotřebí dbát na to, aby byly ochranné prvky co nejvíce nenapodobitelné, ale zároveň dobře rozpoznatelné.

Mezi moderní ochranné prvky je možno zařadit hologram nebo průhledné pole. Hologram je využíván například u eura. Na bankovkách evropské měny je proužek s hologramem. Nakláněním bankovky se motiv hologramu mění z hodnotového čísla bankovky na symbol € na barevném pozadí. Na okrajích je malým písmem vyznačena hodnota bankovky.

Průhledné okénko je ochranný prvek využíván u polymerových bankovek. Velmi těžko se napodobuje a je jedním z ochranných prvků australského dolaru. Jeho napodobení je složité kvůli složení plastu, ze kterého je vyrobena bankovka. Průhled není čirý a je těžké vyrobit nebo použít jiný plast, který by při průhledu vypadal stejně.⁹⁵

Hologram i průhledné okénko jsou vyobrazeny na obrázku č. 4.10.

Obrázek 4.10 : Průhledné okénko na australském dolaru (vlevo) a hologram na euru (vpravo)

Zdroj 4.10 : <http://banknotes.rba.gov.au/ausbanknotes.html#!note/10> a
<http://www.ecb.int/euro/banknotes/security/tilt/html/index.cs.html>

g) Zvýšení podílu bezhotovostních operací

Bezhotovostní platby jsou alternativou k hotovostnímu styku. Nahrazení plateb ve formě hotovosti placením prostřednictvím platebních a kreditních karet by mělo razantní vliv na ztížení padělatelské činnosti tím, že by pro padělatele bylo obtížnější udat padělek do

⁹⁵ RESERVE BANK OF AUSTRALIA: *AUSTRALIA'S BANKNOTES* [online]. 2013 [cit. 2013-04-19]. Dostupné z: <http://banknotes.rba.gov.au/ausbanknotes.html#!note/10>

oběhu. Bezhotovostní platby jsou stále více využívány. Pokud by se podařilo omezit hotovostní transakce na nižší hranici nebo je úplně nahradit klesl by výskyt padělků. Pokladníci by měli více času na kontrolu bankovek, protože by jim nebyly předkládány tak často.

Podniky bohužel stále častěji účtují poplatek za platbu kartou, většinou ve výši 3% z placené částky. To může hodně lidí odradit od platby kartou a raději použijí hotovost. Tomu by mohl zabránit stát právním předpisem, který by zakázal redistribuovat poplatek, který je podniku účtován bankou na zákazníka.

Nevýhodou zvýšení podílu bezhotovostních plateb je, že by snížený počet peněz v oběhu mohl zapříčinit ještě menší znalost ochranných prvků, protože bychom s nimi nepřicházeli do styku tak často.

V tomto případě hrozí riziko, že se padělatelé obrátí na padělání platebních prostředků. To je však na techniku a znalosti mnohem složitější než padělání peněz. Existuje možnost, že by od padělání upustili pachatelé, kteří nemají dostatečné znalosti a vybavení aby místo peněz mohli padělat například platební karty. Navíc platební prostředky jsou padělány i v současné době a ochrana proti nim je neustále vyvíjena.

5 Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo analyzovat možnosti potlačení padělatelské činnosti, zhodnotit současný stav ochrany měny a navrhnout zlepšení, která by mohla přispět ke snížení počtu padělků v oběhu. Cíl práce jsem splnil ve čtvrté kapitole, kde uvádím možnosti potlačení a ztěžování padělatelské činnosti. V jednotlivých podkapitolách jsem popsal možnosti ochrany měny a uvedl jsem možnosti zlepšení v jednotlivých oblastech. Na závěr poslední kapitoly uvádím potenciální možnosti, které mohou vést ke ztížení padělatelské činnosti.

V úvodní kapitole práce jsem se věnoval historii a současnosti peněz a padělatelské činnosti. Historie peněz mi pomohla ucelit informace o bankovkách a mincích. V části věnované padělání peněz jsem analyzoval vývoj padělatelské činnosti až po současnost, jejíž výsledky mě vedly k zamyšlení nad nutností vývoje padělatelské činnosti. Bylo nutné se s těmito informacemi seznámit, abych byl schopen analyzovat příčiny a důsledky padělatelské činnosti. Srovnání zadržovaných bankovek v jednotlivých letech jsem použil k vytvoření přehledu výskytu padělků v jednotlivých letech a zaznamenání případných výkyvů. Názory veřejnosti, které jsou v některých částech práce prezentovány, jsem podložil vyhodnocením dotazníkového šetření, které jsem zpracoval k zjištění všeobecného mínění o bankovkách a jejich ochranných prvcích.

Analýza jednotlivých příčin a důsledků byla podstatná pro pochopení systému padělání peněz jako celku. Důvody pachatelů k padělání a pozměňování peněz jsem rozdělil na subjektivní kriminogenní faktory, objektivní kriminogenní faktory a jiné. Rozdělení kriminogenních faktorů na faktory, které ovlivňují jedince a vycházejí z jeho osobnosti a faktory, které jednotlivce ovlivňují z vnějšku, bylo důležité pro další analýzu příčin a důsledků. U jednotlivých faktorů jsem se pokusil nastínit, jak ovlivňují pachatele k páčání trestné činnosti. Rozbor společenských a individuálních faktorů jsem také využil při návrhu možností k potlačení padělatelské činnosti.

Důsledky, které vznikají jednáním padělatele, jsem rozdělil na důsledky pro jednotlivce a důsledky pro ekonomiku. Důsledky pro jednotlivce jsem uvedl jak z pohledu poškozené osoby, tak i z pohledu pachatele. Na základě výkladu právního předpisu jsem zde uvedl trestně právní důsledky, které pro pachatele padělání a pozměňování peněz plynou. Zaměřil jsem se i na přípravu trestního činu, která je v oblasti padělání a pozměňování peněz zvláštností, protože je trestná. Z analýzy důsledků vyplynulo, že v současnosti je padělatelská

činnosti nebezpečnější z mikroekonomického hlediska. Ekonomiku jako celek ohrožuje v menší míře, ale uvedl jsem důsledky, které by mohly být nebezpečné pro ekonomiku jako celek v případě, že by se objem padělaných peněz razantně zvýšil.

Ve čtvrté kapitole uvádím možnosti potlačení padělatelské činnosti. Je zde komplexně popsána ochrana bankovek a mincí nejen z pohledu ochranných prvků fyzické podoby bankovky, ale i ochrany právní. V krátkosti uvádím i pravomoci institucí a útvarů z tuzemského i mezinárodního pohledu, jejichž cílem je i ochrana měny.

Na základě získaných informací a analýz navrhuji v poslední části čtvrté kapitoly možnosti, které by mohly vést ke snížení počtu výskytu padělků a ztížení padělatelské činnosti. Využil jsem metodu syntézy a snažil jsem se na problematiku padělání nahlížet komplexně, abych mohl navrhnout nejúčinnější metody, které by mohly ztížit padělatelskou činnost. Možnosti, které doporučuji, vychází z poznatků získaných během zpracování diplomové práce.

Za přidanou hodnotu práce považuji zvýšení informovanosti o ochraně měny jak pro mě osobně, tak pro případné čtenáře. Těší mě, že jsem se mohl seznámit s historií peněz, jejich padělání a ochrannými prvky, které pomáhají v odhalení přijímaného padělku. Věřím, že bych byl schopen padělek měny odhalit. Stejně tak za přínos považuji dotazníkové šetření, které jsem provedl za účelem podložení informací, které uvádím ve své práci. Doufám, že osoby, které dotazník vyplnily, si uvědomí, že problematika ochrany měny není samozřejmá a jednoduchá záležitost a že si vyhledají informace k otázkám, na které nedokázali odpovědět.

Byl bych rád, kdyby byla tato diplomová práce přínosem pro každého, kdo si ji přečte a bude zdrojem informací pro studenty, kteří budou zpracovávat jakoukoli práci na téma padělání a pozměňování peněz.

Seznam použité literatury

Knihy:

- [1] BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Predikce vývoje pachatele*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, 216 s. ISBN 978-807-3380-755
- [2] GRÚŇ, Ľubomír. *Peníze a právo*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 353 s. ISBN 978-802-4423-371.
- [3] INNES, Brian. *Falza a padělky: skutečné příběhy o největších světových podvodech : zločinci, jejich činy a oběti*. Vyd. 1. V Praze: Knižní klub Universum, 2006, 255 s. ISBN 80-242-1706-6.
- [4] JEŽEK, Tomáš. *Peníze a trh*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 148 s. ISBN 80-717-8685-3.
- [5] MRKÝVKA, Petr a Ivana PAŘÍZKOVÁ. *Základy finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 252 s. ISBN 978-80-210-4514-9.
- [6] PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1.vyd. Praha: Pragoeduca, 2000, 78 s. ISBN 80-858-5684-0.
- [7] REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.
- [8] REVENDA, Zbyněk. *Peníze a zlato*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2010, 256 s. ISBN 978-80-7261-214-7.
- [9] ŠÁMAL, Pavel, Jan DĚDIČ a Tomáš GRIVNA. *Trestní odpovědnost právnických osob: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2012, xviii, 802 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-807-4001-161.
- [10] SCHEINOST, Miroslav. *Kriminalita očima kriminologů*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 238 s. ISBN 978-807-3380-960.
- [11] VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury : k 1.8.2011*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, 1367 s. ISBN 978-80-7263-677-8.
- [12] VONDRA, Roman. *Peníze v moderních českých dějinách*. Vydání 1. V Praze: Knižní klub Universum, 2006, 273 s. ISBN 80-200-2130-2.

Internetové zdroje:

- [13] BUSINESSINFO.CZ: *Hospodářské trestné činy* [online]. 2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hospodarske-trestne-ciny-opu-4641.html#!&chapter=1>
- [14] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *Bankovky a mince* [online]. ČNB [15. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/>
- [15] EUROPOL: *About Europol* [online]. 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/>
- [16] FORTRESS PAPER: *Security technology* [online]. 2012 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://globalpapersecurity.com/learning-more-about-the-cbcdg.htm>
- [17] INTERPOL: *Connecting police for a safer world* [online]. 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.interpol.int/About-INTERPOL/Overview>
- [18] MINISTERSTVO VNITRA ČR: *Portál veřejné zprávy* [online]. 2013 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=40505&recShow=60&nr=6~2F1993&rpp=100#parCn>
- [19] NAŠE MĚNA: *Nové eurobankovky* [online]. 2013 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.nove-eurobankovky-cs.eu/Eurobankovky/VYROBA>
- [20] Papírové bankovky v ČR [online]. 2008 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: http://www.bankovky.estranky.cz/clanky/zajimavosti/penezokazecka-afera-dr_-meszarose.html
- [21] POLICIE ČR: *KŘP Moravskoslezského kraje* [online]. 2013 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/kriminalita-v-roce-2009.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>
- [22] POLICIE ČR: *O nás* [online]. 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>
- [23] POLICIE ČR: *ÚOOZ SKPV* [online]. 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>
- [24] RESERVE BANK OF AUSTRALIA: *AUSTRALIA'S BANKNOTES* [online]. 2013 [cit. 2013-04-19]. Dostupné z: <http://banknotes.rba.gov.au/ausbanknotes.html#!note/10>
- [25] RULESFORUSE [online]. 2012 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.rulesforuse.org/pub/index.php?lang=cs>

- [26] STÁTNÍ TISKÁRNA CENIN: *Techniky tisku* [online]. 2013 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.stc.cz/p-35-liniový-hlubotisk.html?p=35>

Zákony:

- [27] Zákon č. 6/1993 ze dne 17. prosince 1992 o České národní bance. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 3, s. 42. Dostupné také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22435>.
- [28] Zákon č. 40/2009 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 464. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>. ISSN 1211-1244.
- [29] Zákon č. 418/2011 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 146, s. 5442. Dostupné také z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=75794&recShow=14&fulltext=418~2F2011&nr=&part=&name=&rpp=15#parCnt>

Seznam zkratk

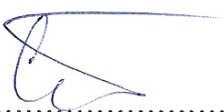
aj.	a jiné
apod.	a podobně
CBCDG	Central Bank Counterfeit Deterrence Group
CDS	Counterfeit Deterrence Systém
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
č.	číslo
IQ	Intelligenční kvocient
Kč	koruna česká
ks	kusů
př. n. l.	před našim letopočtem
Sb.	sbírka
TZ	Trestní zákoník
tzv.	takzvaný
ÚOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 23. 4. 2013

Ondřej Černý

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vyobrazení platných bankovek a mincí České republiky

Příloha č. 2: Počty zadržených padělků v letech 1993 – 2012

Příloha č. 3: Padělaná a pozměněná platidla zadržena v oběhu a policií v letech 1993-2012

Příloha č. 4: Data počtu odsouzených

Příloha č. 5: Dotazník o veřejném povědomí o ochranných prvcích a padělání a pozměňování peněz

Příloha č. 6: Dotazník o veřejném povědomí o ochranných prvcích a padělání a pozměňování peněz

Příloha č. 7: Tmavý žebříček vytvořen při včlenění ochranného proužku do papíru bankovky

Příloha č. 8: Vyobrazení mikrotextů na jednotlivých bankovkách

Příloha č. 9: Proměnlivá barva na bankovkách v hodnotě 500 – 5000 Kč